

INSTITUTE FOR EUROPEAN INTEGRATION
AND INTERNATIONAL COOPERATION

INSTITUT ZA EVROPSKE INTEGRACIJE
I MEĐUNARODNU SARADNJU

UPRAVLJANJE KULTURNO-ISTORIJSKIM NASLEĐEM
I NJEGOVA TURISTIČKA VALORIZACIJA U PROJEKTU
EURODISTRICT - JUŽNI JADRAN

Herceg
Novi

Tivat

Kotor

Budva

Bar

Ulcinj

**INFORMATOR
PROJEKTA**

UPRAVLJANJE KULTURNO-ISTORIJSKIM NASLEĐEM
I NJEGOVA TURISTIČKA VALORIZACIJA U PROJEKTU
EURODISTRIKT - JUŽNI JADRAN

INFORMATOR PROJEKTA

Poštovani prijatelji Jadrana,

Jadranska Euroregija – međunarodna asocijacija između regija i opština Italije, Hrvatske, Slovenije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Albanije, osnovana je 30. jula 2006. godine u Puli (Hrvatska) s ciljem da poboljša, stimuliše i sprovede plodan razvoj u Jadranskoj oblasti. Ovo je novi model saradnje na Jadranu, ali i novi model izgradnje Evropsko-Jadranske kuće.

Vjekovima je oblast koja okružuje Jadransko more bila oblast sa zajedničkom istorijom, zajedničkom tradicijom i kulturnim nasljeđem. To je bila oblast kontakata sa različitim narodima i civilizacijama, sa morem koje je dijelilo i spajalo one koji su živjeli na njegovim obalama. Sve velike evropske civilizacije – Rimski, Slovenski i Germanski – ovdje su se spajale; ovo je mjesto koje spaja Centralnu Evropu sa Mediteranom. Vjekovima su Jadransko more i Jugoistočna Evropa bili oblast zajedničkog življenja

ali takođe i oblast vrlo turbulentne prošlosti. Naša je želja da ova oblast postane oblast mira, stabilnosti, saradnje, progressa i prosperiteta koja pruža siguran i srećan život sa svoje građane.

Bio je veliki izazov stvoriti asocijaciju teritorijalnih jedinica koje karakterišu različiti ekonomski, demografski i politički stepen razvoja posebno u kontekstu evropskih integracija. Željeli bismo da stvorimo dijalog razumijevanja i saradnje između različitih država, gradova i ljudi, koji će o svojim najvažnijim problemima zajednički odlučivati. Ovaj model saradnje će ujediniti transnacionalnu, prekograničnu i interregionalnu saradnju u skladu sa velikim brojem primjera takve saradnje širom Evrope. Jedna od osnovnih namjera Jadranske Euroregije je da prokrči put zemljama Jugoistočne Evrope u procesu evropske integracije. Nakon što su obavljani prvi koraci, realna vizija je da će Jadranska Euroregija postati jedinstvena Jadranska Skupština koja će spojiti ne samo regionalne vlasti već i akademske institucije, Privredne komore, lokalne i javne vlasti, evropske institucije i obučene eksperte koji djeluju i rade u oblasti kulture, istraživanja, ekonomije i inovacija.

Ovaj projekat koji je kandidovao Institut za evropske integracije i međunarodnu saradnju ima za cilj da oživi dosadašnje napore, i promoviše ciljeve na temelju potpisane konvencije o osnivanju Jadranskog Eurodistrikta u okviru Jadranske Euroregije. Upravljanje kulturno istorijskim nasleđem i njegova turistička valorizacija, predstavljaju simulaciju članstva Crne Gore u okviru Evropske unije posebno u onom dijelu koji se odnosi na kulturni identitet, multietničnost kao vrijednost i toleranciju u odnosu na različitost, koje predstavljaju temeljne vrijednosti Evropske unije a koje su poslednjih 5 godina poljuljane. Ovo će ujedno biti i proklamovanje strateškog cilja crnogorske spoljne politike kao i davanje odgovora na pitanje šta je to što Crna Gora može da pruži Evropskoj uniji.

S poštovanjem,

*Mr Samir Hadžić
Direktor Instituta*

„UPRAVLJANJE KULTURNIM NASLEĐEM I NEGOVA TURISTIČKA VALORIZACIJA U PROJEKTU EURODISTRIKTA JUŽNI JADRAN“

KRATAK SADRŽAJ PLANA I PROGRAMA:

a. S obzirom da je formirana regionalna inicijativa pod nazivom Evropski Eurodistrikt Južni Jadran i da u njemu treba da učestvuju gradovi Herceg Novi, Tivat, Kotor, Budva, Bar i Ulcinj javlja se potreba uključivanja civilnog sektora u realizaciju ovog projekta, Institut za evropske integracije i međunarodnu saradnju nalazi se u procesu potpisivanja memoranduma o saradnji sa Inicijativom Evropski Eurodistrikt Južni Jadran i planira da kandiduje i realizuje projekat upravljanja kulturnim nasljeđem i njegova valorizacija u turističke svrhe.

Svih 6 gradova koji učestvuju u ovom projektu imaju na svojim teritorijama naslijeđeno kulturno blago koje je u nekim slučajevima pod budnim okom države a za neke cijeline još ne postoji određena strategija na koji način da se izvrši njihovo uključivanje u kulturnu baštinu.

S obzirom da od strane resornog ministarstva postoje određeni standardi i norme koji su propisani unutrašnjim ili nacionalnim zakonskim regulativama kao i ne snalaženje jedinica lokalne samouprave u smislu crpljenja sopstvenih nadležnosti potrebno je napraviti strategiju upravljanja kulturnim nasljeđem na teritoriji Eurodistrikta Južnog Jadrana.

Svjedoci smo da je proces turističke valorizacije nekretnina i prodaja zemljišta na primorskom dijelu Crne Gore u ekspanziji i da su graditelji potencijalna opasnost za kulturnu baštinu potrebno je podići svijest o ovom problemu i donijeti set mjera kako na državnom tako i na lokalnom nivou.

S druge strane potrebno je napraviti popis sadašnjih spomenika kulture kao i potencijalnih, izvršiti njihovu kategorizaciju i napraviti presjek stanja u kojem se nalaze.

Nakon prikupljanja detaljne dokumentacije i podataka treba napraviti plan i procjenu koji od pomenutih spomenika kulture mogu biti pod režimom valorizacije u turističke svrhe i koji su u stanju da podnesu prisustvo ljudskog faktora.

Ova strategija će se odnositi na svih 6 primorskih opština i biće osnova za poboljšanje kulturne saradnje u regiji.

b. Ciljne grupe su lokalni funkcioneri i to Sekretarijat za kulturu jedinica lokalne samouprave u čijoj je nadležnosti vođenje evidencije i održavanja spomenika kulture, Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture u Kotoru, Ministarstvo kulture medija i sporta kao i postojeća Javna Preduzeća i Javne ustanove za oblast kulture.

c. Glavne aktivnosti, su uzajamne razmjene timova na ekspertskom nivou i uzvratne posjete. Edukacija i seminari. Potpisivanje sporazuma o saradnji i rad na zajedničkim projektima. Zajednički nastupi prema UNESCO-u. Cilj je da se formira regionalno preduzeće koje je će biti nadležno za osmišljavanje ekonomske održivosti projekata, njihovo kandidovanje kod međunarodnih donatora, marketinške aktivnosti, povezivanje sa turističkim tur operaterima i uključivanje pomenutih lokacija u potencijalne turističke lokacije. Na ovaj načni se propagira nova grana turizma i to kulturni turizam i istorisko istraživački turizam.

OPIS PROBLEMA

Jedna od strateških grana razvoja Crne Gore je turizam. Međutim u toj strategiji ne postoji dovoljno prisustvo i zastupljenost kulturno historijskog i istraživačkog turizma koje je danas u svijetu jako popularan i predstavlja osnovu za privlačenje sve većeg broja turista. Crnogorsko primorje je izuzetno bogato i neistraženo kulturno historijskim spomenicima kulture i kao takvo predstavlja izuzetan potencijal za razvoj novih grana turizma u Crnoj Gori koji se mogu koristiti tokom cijele godine. Osnovni cilj ovog projekta je upravljanje kulturnim nasljeđem i njihova valorizacija što bi dovelo do održivosti samog projekta i kasnije ostvarivanja značajnog prihoda koje bi dovelo do ekonomskog razvoja. Iz ostvarenog prihoda stovrio bi se fond za održavanje postojećih spomenika kulture kao i mogućnost ulaganja u nove.

Problem koji je najveći jeste taj što ne postoji jasna i precizna baza podataka kako o postojećim spomenicima kulture koji su pod zaštitom kao i opasnost koja im prijeti ekonomskim bumom izgradnje nekretnina i novih turističkih kompleksa na primorju.

U svim jedinicama lokalne samouprave postoje Sekretarijati za kulturu i društvene djelatnosti kao i Javne ustanove i kulturni centri. Nadležnost prvih jeste da vodi evidenciju i brigu o svim spomenicima kulture kao i da ih održava u zadovoljavajućem stanju kao i da preuzima određene mjere zaštite iz svojih nadležnosti u saradnji sa nadležnim državnim organima a nadležnost drugih je da upravlja sa istim na način komercijalno turističke prirode.

S obzirom da je geografska udaljenost svih 6 opština na 140 km obale i da postoje 6 opštinskih sekretarijata kao i 6 javnih ustanova, kao i prisustvo regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture u Kotoru. Potrebno je stvoriti jedinstvenu ustanovu koja će pomoći u procesu upravljanja kulturnim nasljeđem i valorizacijom istih u turističke svrhe.

Trenutno stanje u svim jedinicama lokalne samouprave je različito i neusaglašeno a stanje na terenu je jako loše jer nedostaju znanje i određena finansijska sredstva. Takođe ne postoji znanje i iskustvo u pisanju određenih projekata koji bi mogli da se kandiduju kod međunarodnih donatora i tako obezbijede značajna finansijska sredstva.

CILJEVI PLANA I PROGRAMA

Ciljevi ovog programa su da se u okviru nove Inicijative koja nastaje na Mediteranu pod nazivom Mediteranska unija kao i inicijative Eurodistrikt Južni Jadran definiše oblast kulturne i kulturno tehničke saradnje kao i da se uspostavi saradnja sa određenim regionalnim i međunarodnim inicijativama koje bi se uključile u ovaj projekat. Realizacijom ovog projekta dostiže se potreban nivo i stvara se pravni okvir za dalju razradu ovog projekta i postojanja njegove jasne održivosti.

Drugi cilj je formiranje regionale unije primorskih gradova u Crnoj Gori i okupljanje institucionalno i pravno nadležnih organa u jednu cijelinu. Nakon toga se dovodi na red realizacija aplikativnih projekata što predstavlja jedan od uslova za dobijanje međunarodnih donacija.

Treći cilj je stvaranje detaljne baze podataka o postojećim spomenicima kulture i popis mogućih i potencijalnih cijelina i spomenika koji bi se mogli uvrstiti u spisak.

Četvrti cilj je izrada strategije o upravljanju kulturnim nasljeđem i njegova valorizacija u turističke svrhe.

CILJNE GRUPE

Lokalni funkcioneri, organi lokalne samouprave, sekretarijati za kulturu, sekretarijati za urbanizam i zaštitu životne sredine, javna preduzeća i ustanove u čijoj je nadležnosti kultura. Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture, kulturni poslenici, turistički poslenici i ljudi nad kojima će biti vršena edukacija. Razlog za odabir ovih ciljnih grupa je u tome što su u njima sadržani donosioci odluka, realizatori tih odluka kao i oni na koje će te odluke uticati. Indirektno u projekat će biti uključeni predstavnici Ministarstva kulture medija i sporta, Zavod za zaštitu spomenika kulture kao i Regionalni zavod za zaštitu spomenika kulture u Kotoru, kao i predstavnici stranih ambasada u Crnoj Gori.

DETALJAN OPIS AKTIVNOSTI

Potpisivanje pisma o namjerama za učešće na ovom projektu, kao i definisanja prava i obaveza svih strana.
Prezentacija projekta u svim opštinama crnogorskog primorja i komunikacija i saradnja sa nadležnim lokalnim institucijama.
Izrada planske dokumentacije za svaku opštinu posebno i prikupljanje podataka o broju i lokacijama spomenika kulture.
Donošenje određene zakonske regulative na lokalnom nivou kako bi se program mogao sprovoditi.
Formiranje zajedničkog koordinacionog tijela za realizaciju projekta.
Definisanje agende sastanka i podnošenje izvještaja o postignutim rezultatima.
Održavanje edukativnih konferencija.
Prikupljanje planske dokumentacije i izrada liste svih cijelina koji pripadaju kulturno istoriskoj baštini.
Izrada informatora i situaciona analiza.

NAČIN PRAĆENJA I PROCJENA USPJEŠNOSTI:

Veći nivo administrativnog kapaciteta u lokalnim samoupravama kada je riječ o vođenju strategije kulture i valorizacije kulturnog nasljeđa.
Saradnja između 6 opština na primorju, formiranje zajedničkog koordinacionog tijela, saradnje između 6 javnih preduzeća zaduženih za oblast kulture.
Jačanje procesa decentralizacije i preuzimanja određenih nadležnosti državnih institucija zaduženih za oblast kulture i njihovo prenošenje na lokalne samopurave.
Poboljšanje procesa razvoja kulturno istoriskog i istraživačkog turizma.
Doprinos procesu osmišljavanja razvoja malog i srednjeg biznisa.
Podizanje svijesti kod građana o značaju kulturne baštine.
Sticanje novih znanja i vještina na proces upravljanja kulturnom baštinom i njenom valorizacijom u turističke svrhe.

Štampaće se infromator o svim spomenicima kulture koji su pod zaštitom sa detaljnim opisom i lokacijom biće jedinstven i sadržiće svih 6 gradova na primorju. Sva ostala dokumenta i radni materijali će biti dostupni na web portalu projekta.

Monitoring i praćenje će biti vršen kroz dokumentaciju i pisanje redovnih izvještaja, potpisivanjem određenih programa saradnje, kontinuiranim izvještavanjem medija kao i redovnom korenspondencijom između svih subjekata koji će učestvovati u prijektu i to Opština, 6 Gradskih sekretarijata, 6 javnih preduzeća.

ODRŽIVOST

Projekat se ralizuje sa ciljem da se nakon detaljne rekonstrukcije i konzervacije kao i određene zaštite spomenici kulturnog nasljeđa i istorijskog značaja podvedu pod režim valorizacije u turističke svrhe. Javna preduzeća koje treba da upravlja ovim projektom treba da ostvarauje značajn prihod. U tom pravcu treba da dođe do razmjene iskustva između 6 opština na primorju i Ostalih zemalja učesnica u projektu konkretno Italije. S obzirom da svih 6 opština na primorju imaju jako veliku posjetu tokom ljetnjih mjeseci i trajanja turističke sezone potrebno je napraviti kvalitetan informator sa vodičem za sve turiste koji posjećuju primorje.

Sljedeći oblik održivosti jeste svakako otvaranje određenog broja malih zanatskih radnji, ugostiteljskih objekata i trgovinskih radnjica u saradnji sa lokalnim samoupravama, agencijom za razvoj malih i srednjih preduzeća, Fondom za Razvoj i Zavodom za zapošljavanje. Pored ovih sistema održivosti treba svakako naglasiti i određene fondove koji postoje i to na strani Evropske Unije a koji mogu biti predmet korišćenje u momentima kada se stvore odgovarajući pravni i zakonski uslovi. Takođe saradnja sa UNESCO i drugim regionalnim inicijativama treba ovaj projekat da prepozna kao šansu za dalji razvoj kulturno istorijskog turizma.

REALIZOVANI PLANOV I PROGRAMI:

Istitut je uspostavio intezivan radni program koji će biti fokusiran na strateška pitanja budućeg pravaca razvoja društvenog i ekonomskog sistema Crne Gore. Najvažniji su svakako istraživački projekti političke integracije, proširenja EU, evropskog monetarnog sistema, unutrašnji politički odnosi između pojedinih uticajnih članica. Posebno se baviti istraživanje i praćenjem procesa uspostavljanja Zajedničke spoljne i bezbjedonosne politike, pitanje bezbjednosti i pravosuđa, pitanje energetike i životnog okruženja i socijalne politike, ekologije.

Programi iz gore navedenog opsega su: 1. Osnivanje društva prijateljstva Crne Gore i NR Kine, 2. Asocijacije za američke studije u Crnoj Gori i 3. Civilne diplomatske inicijative i 4. Društva prijateljstva Republike Kube i Crne Gore. Sve četiri organizacije su osnovane uz podršku Instituta i bave se sistemom saradnje „Think Thank“, u cilju jasnog pozicioniranja EU u odnosu na EU i Azijske integracije.

Institut je uspostavio radne grupe koje će se baviti evropskim poslovima pojedinačno uključujući i pravnike i ekonomiste. Grupe će nadalje uspostaviti forum za otvorenu diskusiju o evropskim poslovima u Crnoj Gori gdje će profesionalci moderirati javnim i privatnim sektorom.

Programi realizovani iz gore navedene oblasti je: 1. „Forum 3“ Kopar Bari Bar, 2. Informisanje i podsticanje dijaloga o evropskim integracijama

Institut će uspostaviti veze sa akademskim i politički orijentisanim institutima koji se bave Evropskim poslovima kroz Asocijaciju Evropskih Političkih Studija (TEPSA) i Irskom Asocijacijom Savremenih Evropskih Studija (IACES). Program realizovan u ovoj oblasti je: Saradnja sa Italijanskom Evropskim Centrom u čijem programu je Mr Olivera Vidaković Katić, koordinator Instituta za međunarodnu saradnju, obavljala praksu „Intership“ nakon master studija. Podaci o organima upravljanja

Dosadašnji donatori su bili SO Bar, Komisija za raspodjelu sredstava NVO Skupštine RCG. Partneri su Društvo prijateljstva NR Kine i Crne Gore, Ambasada SAD u Crnoj Gori, Ambasada NR Kine u Crnoj Gori, Delegacija Evropske komisije u Crnoj Gori, SO Kotor, SO Ulcinj, Univerzitet Mediteran, Centar za američke studije u Beogradu.

U upravnim odboru su Samir Hadžić, Jovan Bogičević, Olivera Vidaković, Sanja Vlahović, Nikola Vujačić, Marstijepović Nada.

SADRŽAJ

Uvod

Ključne informacije

Sprovedene aktivnosti

- Osnivanje Jadranske Euroregije – Pula (Hrvatska)
- II sastanak Skupštine u Ankoni (Italija)
- Konstituisanje radne Komisije – ostrvo Brijuni (Hrvatska)
- Otvaranje Knacelarije za vezu u Briselu (Belgija)
- III sastanak Skupštine u Skadru (Albanija)
- Radna konferencija Komisija u Veneciji (Italija)

Prva zajednička inicijativa – projekat Adri.Eur.O.P.

Buduće inicijative i izazovi

KULTURNO ISTORIJSKI SPOMENICI NA CRNOGORSKOM PRIMORJU

UVOD

Inicijativa uspostavljanja Jadranske Euroregije započeta je od strane Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti (CLRAE) Savjeta Evrope uz podršku Regije Istra (Hrvatska) i Regije Molise (Italija) i dobila je međunarodnu, nacionalnu, regionalnu i lokalnu podršku koja raste iz dana u dan. Veliki broj institucija priznao je ovu inicijativu kao veoma naglašenu, čime se pojačava širenju sveukupnog konsenzusa.

Veliki broj međunarodnih konferencija, održanih u brojnim zemljama u Jadranskoj oblasti, u krajnjem su izrazile veoma veliku želju da pruže odgovarajuću podršku novoj inicijativi, uopšteno viđenoj kao sredstvo za saradnju i prokrčavanje puta zemljama JIE za pristupanje Evropskoj Uniji.

* »Deklaracija Opatije« usvojena na inicijativi Littoral – Planinske regije, Istranske regije, Dubrovačke i Neretvljanske regije i Nezavisne regije Friuli-Venecija Đulija, u toku »Jadranske ljetnje škole« Skupštine evropskih regija koja se održala u Opatiji 2002. godine, a čiji je predmet bio »Doprinos regija procesu održivosti – inovativne prakse za inovativne politike regionalnog razvoja«;

* Odluka sa sastanka predsjednika hrvatskih Jadranskih regija uz učešće predstavnika italijanske regije Molise, održanog 25. oktobra 2003. u Mošćeničkoj Dragi, Littoral-Planinska regija;

* Izveštaj (CLRAE – AER) o zajedničkim aktivnostima za interregionalnu saradnju: ciljevi i rezultati Ljetnje škole Skupštine evropskih regija i programa Centurio – Kongresa lokalnih i regionalnih vlasti Savjeta Evrope;

* Konferencija održana u Puli 28. juna 2004., koja je potvrdila potrebu promovisanja aktivnosti saradnje među regijama;

* Seminar održan u Dubrovniku 6. septembra 2004. na kojem su definisani brojni sektori takve saradnje koja uključuje (ribarstvo, životnu sredinu, poljoprivredu, turizam i kulturu, infrastrukturu i saobraćaj), bez isključenja mogućnosti dodavanja drugih budućih oblasti rada;

* Konferencija u Kjođi od 22-24. septembra 2004, organizovana od strane Parlamentarne Skupštine pod nazivom »Ka održivom razvoju Jadrana: Saradnja među lokalnim i regionalnim institucijama«, koja je rezultirala u punom konsenzusu i dobila veliko učešće parlamentarnih članova iz različitih dijelova regiona;

* Konferencija u Termoliju od 8-9. novembra 2004. na kojoj su predstavnici regija i opština Albanije, BiH, Hrvatske, Italije Srbije i Crne Gore i Slovenije potpisali »Protokol o osnivanju Jadransko/Jonske Euroregije« i razmotrili prvi nacrt Statuta nove institucije;

* Konferencija u Puli od 22. aprila 2005. na kojoj je Privremeni Savjet Jadranske Euroregije usvojio prvi nacrt Statuta;

* Seminar u Briselu iz novembra 2005. pod nazivom »Jadranska Euroregija: sredstva za evropske integracije« usmjeren na prezentovanje inicijative Evropskoj Uniji i dobijanje njene podrške;

* Konvencija u veneciji od 6. februara 2006 koja je dala oblik inicijativi potpisivanjem zajedničke političke deklaracije sa priloženim nacrtom Statuta Euroregije.

KLJUČNE INFORMACIJE

Jadranska Euroregija je asocijacija jedinica teritorijalnih samouprava smještenih na Jadranskom moru. JE ima kvalitet neprofitnog pravnog subjekta u skladu sa zakonima Republike Hrvatske.

Predsjednik: Ivan Jakovčić, Predsjednik Regije Istra, Hrvatska
Podpredsjednik: Michele Iorio, Predsjednik Regije Molise, Italija
Osnovana: 30. juna 2006. godine u Puli, Hrvatska

Sastav: 23 regije članice iz 6 Jadranskih zemalja

Italija: Regija Friuli-Venecia Đulija, Regija veneto, Regija Emilija-Romanja, Regija Marke, Regija Abruco, Regija Molise i regija Pulja.

Slovenija: Opština Izola.

Hrvatska: Regija istra, Primorsko-Goranska županija, Ličko-senjanska županija, Zadar, Šibenik i Knin, Split i Dalmacija i Dubrovnik i Neretvljanska županija.

BiH: Hercegovačko-neretvljanski canton.

Crna Gora: Opština Kotor.

Albanija: Fierski Okrug, Skadarski Okrug, Drački Okrug, Lješki Okrug, Tiranski Okrug i Valonski Okrug.

Stanovništvo: 22 miliona

Površina: 229,028 km²

CILJEVI:

- Zaštita kulturnog nasleđa
- Žaštita životne sredine
- Održivi ekonomski razvoj a posebno turizma, ribarstva i poljoprivrede
- Rješenje transporta i druga insfrastrukturna pitanja
- Konsolidacija oblasti mira, stabilnosti i saradnje
- Stvaranje zajedničkog okruga za bolje absorbovanje i efikasniju upotrebu EU fondova
- Podrška svim zemljama u Jadranskoj oblasti na njihovom putu ka Evropskoj Uniji.

SPROVEDENE AKTIVNOSTI

Osnivanje Jadranske Euroregije – Konsitutivna konferencija 30. jun 2006. godine, Pula (Hrvatska)

Ideja započinjanja konkretne saradnje između regionalnih i lokalnih vlasti u cilju doprinošenja razvoju Jadranske oblasti – postala je realnost u Puli 30. juna 2006. godine - na dan kada se održala osnivačka Konferencija Jadranske Euroregije. Osim predstavnika zemalja članica regije, događaju su prosustvovali i predstavnici Savjeta Evrope i Odbora Regija kao i Predsjednik Republike Hrvatske g.din Stipe Mesić, Predsjednik BiH g.din Sulejman Tihić i Potpredsjednik Ministarstva vanjskih poslova Republike Italije g.din Famiano Krućineli.

»Jadran nije samo more. Jadran je plemenita domovina za milione građana koji žive u ovoj oblasti jer on predstavlja u isto vrijeme i nadu i nemir, izazov i sudbinu, obećanje i šansu. Treći milenijum je donio nove izazove kao što su globalno otoplavanje, ekonomska i kulturna globalizacija, prema tome, potreba da se pronađu novi i inovativni odgovori na ove izazove je preduslov. Jadranska Euroregija ima za cilj da postane izraz nove i moderne evropske arhitekture prijateljstva i saradnje između njenih članica«, rekao je Predsjednik Jakovčić.

»Vjerujemo da će prekogranična saradnja između zemalja članica Jadranske Euroregije doprinijeti rješavanju zajedničkih problema u oblasti zaštite životne sredine, održivog turističkog razvoja, transporta i infrastrukture...samo se kroz zajedničke inicijative problemi mogu riješiti«, istakao je Potpredjednik Iorio.

Jadranska Euroregija želi da postane efektivan forum za iznošenje različitih interesa na Jadranskom moru. Sljedeće godine cilj je da se razvije temelj organizacije i da se započne sa postizanjem zajednički definisanih ciljeva, naime, mira, stabilnosti i bogatstva za njene građane.

G.din Đovani Di Stasi, Predsjednik CLRAE Savjeta Evrope, istakao je sljedeće: »Jadranska Euroregija je zamišljena u Strazburu i Briselu ali je rođena ovdje, danas, zahvaljujući aktivnom učešću i volji nekoliko predsjednika regija i gradonačelnika kroz seriju sastanaka koji su doprinijeli institucionalizaciji ovog instrumenta za integraciju i saradnju«.

Predsjednik Republike Hrvatske, g.din Stipe Mesić je zaključio sljedeće: »Želio bih da ova inicijativa ne živi samo unutar svojih administrativnih i političkih granica već u interesu njenih građana. Pored toga, želim da se Jadranska Euroregija razvije u svetionik evropskih procesa i integracije«.

Nakon osnivačke konferencije Jadranske Euroregije, u Puli je svečano otvorena kancelarija Sekretarijata. Ovom prilikom, u pulskoj areni održan je koncert klasične muzike pod dirigentskom palicom Maestra Rikarda Mutija.

II SASTANAK SKUPŠTINE JADRANSKE EUROREGIJE

22. novembar 2006., Ankona (Italija)

Drugi sastanak Skupštine je predstavljao kraj pripremne faze Jadranske Euroregije; od 22. novembra 2006. godine izabrana su konstitutivna tijela i Jadranska Euroregija je mogla da samostalno započne svoj rad.

Sastav Izvršnog Odbora je izbalansiran prisustvom predstavnika s obje strane Jadrana, naime, italijanske Regije Friuli-Venecija Đulija, Veneto i Marke, hrvatska Županija Split i Dalmacija, Crna Gora i Albanija pomognute su u svom radu od strane Predsjednika i Potpredsjednika Jadranske Euroregije. Izvršni Odbor drži redovne sjednice barem jednom u šest mjeseci i svaki put u drugoj zemlji članici.

Odluke IO se poštuju ukoliko za njih glasa većina prisutnih članova. IO se saziva odlukom Predsjednika JE ili na zahtjev Potpredsjednika, ili drugačije ukoliko to zahtijeva jedna trećina članova IO ili Nadzornog Odbora.

Nadzorni Odbor nadzire/prati sprovođenje akata usvojenih od strane tijela JE kao i regularnost materijala i aktivnosti finansijskog poslovanja. Odbor se sastoji od jednog predstavnika Albanije, Hrvatske (Dubrovačko-Neretvljanska Županija) i Italije (Regija Pulja).

II sastanak Skupštine je donio predlog da se konstituišu Komisije JE. Cilj da se razviju aktivnosti JE u 5 tematskih oblasti tj. u ribarstvu, životnoj sredini, transportu i infrastrukturi, kulturi i turizmu i ekonomiji. Pored pomenutih Komisija, značajnu ulogu je ima Komisija za institucionalna pitanja kojom predsjedava italijanska Regija Abruco.

KONSTITUISANJE RADNE KOMISIJE

16-17. april 2007., o. Brijuni (Hrvatska)

U skladu sa predlogom datim tokom II sastanka Skupštine, koji se održao u Ankoni, za zvanično konstituisanje tematskih Komisija JE, inicijativa je organizovana od strane Sekretarijata u saradnji sa Regijom Istra na Brijunima (Hrvatska).

Dvodnevni sastanak je predstavljao prvo okupljanje te vrste, koji je grupisao političke i tehničke predstavnike regija članica. Cilj je bio da se izabere predsjedništvo i potpredsjedništvo za svaku Komisiju koje će biti zaduženo za izradu nacрта godišnjeg radnog programa i koordinirati radom i aktivnostima Komisija. Svaka zemlja članica JE ima pravo da bude predstavljena tj. da ima barem jednog svog predstavnika u svakoj od 5 Komisija.

Dogovoreni sastav Komisija je sljedeći:

KOMISIJA ZA KULTURU I TURIZAM

Predsjedništvo: Regija Pulja, IT

Potpredsjedništvo: Regija Istra, HR

Potpredsjedništvo: Lješki Okrug, AL

KOMISIJA ZA RIBARSTVO

Predsjedništvo: Županija Zadar, HR

Potpredsjedništvo: Regija Veneto, IT

Potpredsjedništvo: Valonski Okrug, AL

KOMISIJA ZA TRANSPORT I INFRASTRUKTURU

Predsjedništvo: Primorsko-goranska Županija, HR

Potpredsjedništvo: Skadarski Okrug, AL

Potpredsjedništvo: Regija Molise, IT

KOMISIJA ZA ŽIVOTNU SREDINU

Predsjedništvo: Emilija-Romanja, IT

Potpredsjedništvo: Županija Šibenik i Split, HR

Potpredsjedništvo: Opština Kotor, CG

KOMISIJA ZA EKONOMIJU

Predsjedništvo: Fierski Okrug, AL

Potpredsjedništvo: Regija Marke, IT

Potpredsjedništvo: Opština Kotor, CG

OTVARANJE KANCELARIJE ZA VEZU U BRISELU

17. jun 2007., Brisel (Belgija)

Nakon važnih dostignuća u ovoj godini, otvaranje Kancelarije za vezu u Briselu 11. juna 2007. predstavlja definitivni sljedeći korak. Otvaranju je prisustvovalo važno političko i diplomatsko osoblje, Generalni Sekretar Komiteta regija g.din Gerard Stahl, hrvatska Državna Sekretarka g.đa Marija Burić Pejčinović, Zamjenik Ministra vanjskih poslova g.din Famiano Krućaneli, predstavnici DG REGIO koji su obogatili program kroz unapređenje različitosti perspektiva i predstavljenog sadržaja. Kancelarija je smještena u prostorijama Kancelarije za regionalno predstavljanje Regije Molise.

III SASTANAK SKUPŠTINE

21. septembar 2007, Skadar (Albanija)

Treći sastanak Skupštine JE, organizovan u saradnji sa Skadarskim Okrugom i albanskim Ministarstvom unutrašnjih poslova, predstavlja definitivni korak ka formalizaciji rada i aktivnosti asocijacije. Događaju su prisustvovali istaknuti predstavnici Savjeta Evrope, albanske Vlade kao i albanski Predsjednik Rami Topi.

Predsjednik Topi je otvorio sjednicu kazavši:

»Ova Skupština omogućava zemljama članicama da postanu dio velike evropske familije, ona ponovo uspostavlja veze koje smo imali u prošlosti u ekonomskom i kulturnom smislu. JE predstavlja novu inicijativu zasnovanu na davnim istorijskim korijenima«.

Domaćin događaja, Predsjednik Skadarskog okruga prof. Kolombi pozdravio je učesnike i naglasio:

»Važno je napraviti zajednički napor da ova jaka organizacija promovise velike mogućnosti koju regija nudi. Koordinacija aktivnosti za potrebne intervencije biće na obostranu korist.

Nadamo se da će ovaj sastanak ojačati saradnju i prijateljstvo među regijama Jadranske obale«.

Tokom III sastanka Skupštine potvrđen je dvogodišnji mandat Predsjedniku JE g.dinu Ivanu Jakovčiću, Predsjedniku Regije Istra (HR). Takođe je potvrđen re-izbor g.dinu Mikeleu Ioriu, Potpredsjedniku JE i Predsjedniku Regije Molise (IT) za period od dvije godine. Sastav Izvršnog i Nadzornog Odbora je potvrđen kao i u prethodnom mandatu. Radni program za 2008. je jednoglasno prihvaćen, naglašavajući važnost integrisanih i koordinisanih akcija u cijeloj Jadranskoj oblasti.

RADNA KONFERENCIJA KOMISIJA

3-4. decembar 2007., Venecija (Italija)

Radni sastanak Komisija JE se održao u Veneciji (Italija) 3. i 4. decembra 2007. godine, a organizovan je u saradnji sa Regijom Veneto. Sastanku su prisustvovali predstavnici regija 6 zemalja članica; pored toga, prefektura Krfa (Grčka) i Savjet Evrope su bili prisutni kao posmatrači. Tokom svih 5 sastanaka Komisija, naime, Komisije za kulturu i turizam, Komisije za

transport i infrastrukturu, Komisije za životnu sredinu, Komisije za ribarstvo i Komisije za ekonomiju, predstavljen je radni plan za 2008. i neke projektne ideje su razmijenjene među partnerima.

Ti projektni prijedlozi su rezultat tehničke saradnje i harmonizovanih rada između članova Komisije; pored toga, oni predstavljaju zajedničke potrebe Jadranskih regija i usmjereni su na rješavanje pitanja koja mogu uticati na sve članove. Projektni rezultati će imati integralni uticaj na Jadran u cjelini.

Konačnu riječ koja se tiče najboljih projekata dali su članovi IO.

Trenutno, na članovima Komisije je razvoj i proširenje onih prijedloga za početak 2008. Zajednička volja članica JE je da kandiduju projekte preko novog instrumenta IPA CBC i drugih.

Predložene projektne ideje

KOMISIJA ZA KULTURU I TURIZAM

1. Dugoročni program održivog turističkog razvoja u Jadranskoj oblasti – i razvoj Jadranskog turističkog brenda
2. Gurman Adria – Presentovanje tipičnih proizvoda i tanjira Jadranskih regija
3. Itinerari i mjesta u kulturi Jadranskog mora
4. Stvaranje virtualne Mediateke vizualnih i audio-vizualnih proizvoda Jadranskih regija i tehnička pomoć u procesu digitalne produkcije
5. Projekat saradnje u oblasti arheologije
6. Stvaranje audio i vizualne arhive popularne muzičke produkcije i usmene tradicije JE
7. Jadranski podvodni muzej

KOMISIJA ZA RIBARSTVO

1. E.COMP. - Razvoj i inovacija privrednih društava u oblasti ribarstva i kvalifikacija njegovih operatora
2. INITIA 013 – Logistika i infrastruktura za sektor ribarstva
3. ECO.SEA – Menadžment i poboljšanje pomorskog ekosistema i prekograničnih prirodnih resursa
4. PRO.AQUA – Održivi razvoj perifernih oblasti koje se tiču vode, kroz turizam
5. Izgradnja luke iskrcaja za ribarice na ostrvu Vis

KOMISIJA ZA ZAŠTITU ŽIVOTNE SREDINE

1. Praćenje i istraživanje biljnog ljepljivosti, eutrofikacije i klimatskih promjena u Jadranu
2. ADRIAGIZD – Integrisano upravljanje obalnim područjima

KOMISIJA ZA TRANSPORT I INFRASTRUKTURU

1. SEEMS – Integrisano upravljanje pomorskim saobraćajem na pravcu Jug-Istočna Evropa
2. CRISE – Upravljanje rizicima i prekograničnom pomorskom sigurnošću JE
3. Stvaranje Centra za informacije i komunikaciju za JE

KOMISIJA ZA EKONOMIJU

1. A.R.A.NET – Mreža Jadranskih regionalnih agencija
2. Projekat istraživanja tipičnih autohtonih vrsta maslina u Jadranskoj oblasti
3. razvoj tipičnih proizvoda u ruralnim i marginalnim oblastima JE
4. Ljudski resursi, mobilnost radnika i preduzetništvo

Prva zajednička inicijativa

Projekat Adri.Eur.O.P.

INTERREG IIIA – Jadranski novi program susjedstva – PHARE 2005 CBC

Projekat Adri.Eur.O.P. ima za cilj da ponudi operativnu podršku (u tehničko-administrativnom smislu) političkom procesu za uspostavljanje institucionalnog tijela Jadranske Euroregije (JE), a stvoren je da bi promovisao i unaprijedio održivi razvoj na teritorijama Jadranskih regija. Cilj projekta je da se realizuju aktivnosti neophodne za započinjanje Jadranske Euroregije u kratkom roku. Vodeće aktivnosti, koje su integrisane i sprovedene od strane svih partnera, mogu se kratko opisati kao što slijedi:

- Podrška koordinaciji rada između prekograničnih tijela uključenih u projekat JE;
- Odnosi sa međunarodnim evropskim tijelima i institucijama;
- Uspostavljanje tehničko-administrativnih uslužnih struktura;
- Početak JE kroz organizacione i strukturne procese u početnim fazama;
- Procjena situacije u pogledu sektora JE od interesa;
- Strateški dizajn i novo upravljanje na kojem treba da se realizuje struktura JE;
- Stvaranje komunikacione i informacione strategije;
- Realizacija stvarnog Partnerstva u oblasti.

Projekat Adri.Eur.O.P. je integrisani projekat, pod Prioritetom 3 (Akcija jačanja saradnje), mjera 3.2 (»Saradnja i jačanje u komunikaciji, istraživanju i harmonizaciji sistema između institucija«), za stvaranje uslužnih struktura u cilju una-

pređenja aktivnosti između Jadranskih partnera. Pored toga, postoji volja da se ohrabre odnosi između Jadranskih partnera i Evropske Unije u cilju uspostavljanja mreže lokalnih tijela (opština, Privrednih komora, univerziteta, istraživačkih centara itd.).

PROJEKTNI PARTNERI:

ITALIJA – Jadranske regije - Molise (Vodeći Partner), Abruco, Marke, Emilija Romanja, Pulja, Veneto, Friuli Venecija Đulija.

HRVATSKA – Jadranske regije – Regija Istra, Primorsko-goranska regija, Regija Split i dalmacija, Regija Dubrovnik i Neretva.

CRNA GORA – Opština Kotor.

RASPORED:

Datum sprovođenja: od januara 2007. do juna 2008.

UKUPAN IZNOS:

1.125.000,00 €

BUDUĆE INICIJATIVE I IZAZOVI

Možemo zaključiti da je Jadranska Euroregija već opravdala svoje razloge za uspostavljanje u ovoj početnoj fazi, naime:

- JE je postala dobro poznata i jedinstvena institucija u Jadranskoj oblasti u skladu sa savremenim društvenim i političkim zahtjevima;
- Ojačan je dijalog između regionalnih i lokalnih političkih aktera na obje strane Jadrana, u šest različitih država;
- JE se razvila u neizbježan politički instrument za ponovno razmatranje Jadranske budućnosti;
- JE predstavlja institucionalnu pozadinu za identifikaciju i rješenje iznesenih problema;
- JE je stekla institucionalnu formu, pravni subjektivitet, organizacionu strukturu i izvršila je osnivanje svojih organa;
- Otvorene su dvije kancelarije, u Puli i Briselu, Sekretarijat uspješno radi, dobijena su osnovna sredstva za njegovo djelovanje i njegov modus operandi je dobro prihvaćen.

Ove stvari predstavljaju preduslove za nastavak budućih aktivnosti, koje se fokusiraju na sljedeće:

- Dalje jačanje finansijskih, organizacionih i ljudskih kapaciteta;
- Dalja prezentacija i unapređenje aktivnosti JE pred institucijama EU i drugim međunarodnim tijelima;
- Dalje jačanje zajedničkog dijaloga i saradnje između zemalja članica;
- Nastavak rada tematkih Komisija i dodatno stvaranje konkretnih projekata sa integralnim uticajem;
- Otkrivanje daljih finansijskih mogućnosti za sprovođenje zajedničkih projektnih ideja.

Kao što je jasno iz kratkog prikaza, Jadranska Euroregija se još uvijek razvija i raste u evropski scenario a njena pozitivna dostignuća i budući rezultati zavisice od nastavka efikasnog rada njenih članova. Novi model saradnje na Jadranu se razvija kao i novi konstruktivni model za stabilnu evropsku Jadransku kuću.

Pored toga, JE se može okarakterisati kao instrument za jačanje integracije zemalja JIE u zajedničku Evropu i kao primjer moderne regionalne evropske političke infrastrukture – model koji bi se mogao sprovesti na drugim evropskim pomorskim oblastima.

Ova brošura predstavlja sredstvo javnog informisanja i kratki prikaz onoga što je do sada postignuto i u kojem pravcu je Jadranska Euroregija voljna da nastavi.

SMJERNICE ZA REALIZACIJU PROJEKTA

U poslednjoj deceniji kulturne atrakcije bilježe rast na globalnom turističkom tržištu. Kultura i kreativne industrije se sve više koriste za promociju turističkih destinacija i jačanje njihove konkurentnosti i atraktivnosti. Aktivno se radi na razvoju i oživljavanju nematerijalnih i materijalnih kulturnih dobara, kao komparativnih prednosti na turističkom tržištu u cilju stvaranja posebnog, lokalnog identiteta uprkos globalizaciji. Kulturni diverzitet Evrope (jezik, književnost, pozorište, vizuelne umjetnosti, arhitektura, zanati, film i ostale umjetnosti) predstavlja zajedničko kulturno nasljeđe evropskog regiona, kao turističkog tržišta za pozicioniranje kulturno turističkih proizvoda.

Sa aspekta kulturne politike kulturni turizam prepoznaje se kao strategija razvoja kulture koja doprinosi očuvanju nasljeđa, finansijskoj nezavisnosti institucija i decentralizaciji sektora kulture. U tom smislu su brojne evropske zemlje u svojim državnim politikama pozicionirale kulturni turizam kao faktor održivog razvoja kulture i turizma, i kao faktor socio-ekonomskog razvoja lokalne zajednice.

Crna Gora a posebno njen primorski dio, ima potencijala za plasman kulturnog turizma na turističkom tržištu, prvenstveno zahvaljujući elementima očuvanog kulturnog nasljeđa, kao i brojnim drugim sadržajima koji čine njenu kulturnu specifičnost. Međutim, tek kada bude umrežena sa ostalim zemljama u regionu i razvije atraktivne integrisane kulturno - turističke proizvode prilagođene preferencijama ciljnih grupa inostranih i domaćih turista, može da računa na veće prihode. Iako je kulturni turizam danas u Crnoj Gori još uvijek nedovoljno razvijen, prisutan je izvesjtan napredak u smislu da su resorna ministarstva kulture i turizma prepoznale značaj aktiviranja kulture u turističkom razvoju. O tome svjedoče izdvajanja za finansiranje kulturnih lokaliteta i povećanja njihovih atraktivnosti putem restauracije i konzervacije, infrastrukturnih projekata, izgradnje vizitorskih centara i učešća u regionalnim i prekograničnim projektima, što utiče na bolje turističko pozicioniranje Crne Gore.

Međutim, još uvijek ne postoji konzistentna kulturno-turistička politika koja stvara uslove za efikasno i efektivno angažovanje potencijala za razvoj kulturnog turizma. Jedan od ključnih problema je nedovoljna međuresorna saradnja, prije svega sektora kulture, turizma i obrazovanja, odnosno nepostojanje institucionalnog i formalizovanog oblika saradnje ovih resora. Pored toga identifikuju se i drugi problemi u planskom razvoju kulturnog turizma kao što su: nedostatak istraživanja i kulturne statistike, nedostatak znanja koordinatora projekata o menadžmentu u kulturi i savremenim trendovima kulturnog turizma, kao i površno znanje lokalne populacije o kulturnim vrijednostima svoje sredine.

Zato je neophodno unaprijediti edukaciju lokalnog stanovništava na temu identifikovanja kulturnih vrijednosti u cilju kreiranja kulturno turističkog proizvoda, razvoja kulturnih i kreativnih industrija (muzika, film, arhitektura, dizajn, izdavaštvo, stari umjetnički zanati...) i malih i srednjih preduzeća koja učestvuju u kreiranju imidža i podizanju prepoznatljivosti kulturno turističke destinacije. Potrebno treba intenzivirati saradnju između zaposlenih u sektoru kulture (lokalna samouprava, centri za kulturu, arheološki lokaliteti, muzeji...) sa turističkom privredom (organizatori putovanja, turističke agencije, hotelijeri, ugostitelji saobraćaj itd.) što bi doprinjelo povećanju kvaliteta kulturno-turističkog proizvoda Srbije. Poboljšanje efikasnosti i efektivnosti menadžmenta u sektoru kulture i turizma, kroz decentralizaciju u procesu odlučivanja i donošenja odluka, neprekidno učenje i inoviranje znanja zaposlenih je imperativ u kreiranju i primjeni seta mjera i instrumenata kulturnih politika u cilju poboljšanja kvaliteta kulturno - turističkog proizvoda.

KULTURNO ISTORIJSKI SPOMENICI NA CRNOGORSKOM PRIMORJU

Svoju specifičnu gradnju, stanovanje i kulturno trajanje, Crnogorci su ovjekovječili ne samo ostacima duhovne sadržine, već i materijalnim dobrima koja, poput kakvih muzejskih eksponata, krase spoljašnjost Crne Gore. Tvrđave koje su odolijevale ogromnim imperijama i gradovi koji nose neizbrisive tragove desetina civilizacija, mjesta su koja morate posjetiti posto upoznate crnogorske muzeje. Ovi lokaliteti su izvorišta crnogorske pisane riječi, inspiracija crnogorskom slikaru, ona daju ritam crnogorskoj narodnoj igri, svojom i romantičnom i epskom dimenzijom.

Kulturni prostor Crne Gore ispresijecan je civilizacijskim putevima. Za vremenima i ljudima ostajali su nepokretni spomenici kulture, koji danas i bez ljudi pričaju sami za sebe. Na teritoriji Crne Gore, postoji nekoliko stotina takvih spomenika; država ih različito registruje, ali sa jednakom pažnjom čuva, pa je broj onih ubilježeni u registre nesto oko 350. Ponajviše je sakralnih, oko dvije stotine, te profanih, arheoloških i fortifikacionih, a slijede tehnički, memorijalni i etnološki uz oko desetak urbanih cjelina i starih gradova. Pbrojiti ih sve, i reći tek po riječ, zahtijevalo bi, čini se, mjesec rada. Mi vam donosimo samo neke, koji zasigurno moraju postati dijelom svakog boravka inostranih turista u Crnoj Gori. Ukoliko želite da spoznate našu kulturu, u svakoj crnogorskoj opštini naiććete na neki od ovih spomenika.

BAR

Stari Bar – Duša danas savremenog i razvijenog Bara, u sebi čuva najljepše primjere graditeljstva jedne ere. Jednostavno, vrijeme kao da je stalo na ovom mjestu.

Crkva Svete Tekle - Građena karakterističnim primorskim stilom građenja. Pored ikonostasa i pravoslavne trpeze, u crkvi postoji i katolički oltar, što ukazuje da je ova crkva služila i pravoslavnim i katoličkim vjernicima. Čaršija i podgradje oko bedema, Stari Bar – Pravi mali etnološki muzej na otvorenom.

STARI GRAD BAR

Nalazi se na strmoj litici, nepristupačnoj sa tri strane, u podnožju planine Rumije. Odbrambeni položaj i izvor pitke vode, bili su najvažniji razlozi što se Stari Bar, za razliku od ostalih gradova na primorju, našao na oko 4 km udaljen od morske obale.

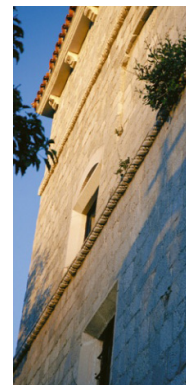
Ovaj grad, čiji su građani živjeli od zanatstva, trgovine i gajenja maslina izgrađivan je sukcesivno tokom vjekova. Najstariji djelovi su na isturenom platou jedne hridi gdje se nalazi kapija grada u iz X-XI vijeka. Nedaleko odavde, izdvojena od naseljenog dijela, nalazi se Citadela koja je imala isključivo odbrambeni karakter.

U gradu se i danas nalaze ostaci mnogobrojnih crkava različitih stilova iz raznih perioda. Sačuvani su temelji romanogotske katedrale Sv. Đorđa iz XI vijeka, zatim dvije gotske crkve Sv. Katarine i Sv. Venerande. Iz turskog perioda su barutana i amam.

Zapadni dio grada utvrđen je kasnije, najprije u XIV vijeku, a zatim u doba venecijanske uprave u XVI vijeku. U ovom dijelu grada nalaze se ruševine crkve Sv. Nikole koju je podigla najvjerojatnije u XIII vijeku Jelena Anžuska, žena srpskog kralja Uroša.

Na malom raskrsnom trgu u centru grada, dobro očuvana crkva posvećena Sv. Jovanu Vladimiru. Izvan grada, sjeverno od gornje tvrđave, nalaze se dobro očuvani ostaci akvadukta iz XVI i XVII vijeka vodovoda koji je dovođio vodu iz planine u grad. Najnovijim arheološkim istraživanjima, otkrivena je keramika iz VIII-VI v.p.n.e. iz vremena kada je ovdje bilo ilirsko naselje.

AKVADUKT STARI BAR

Akvadukt se nalazi na severnoj strani Starog Bara. Izgrađen je u vreme Turaka u 17 vijeku i služio je da se u grad dovede voda sa izvorišta udaljenog oko 3 km. Konstrukcija akvadukta se sastoji od 17 lukova različitih raspona, koji se oslanjaju na isto toliki broj masivnih stubova.

Sličan mostu, predstavlja impozantan spomenik, jedini te vrste u Crnoj Gori. Akvadukt je obnovljen posle zemljotresa 1979. godine pa se i danas može staviti u funkciju.

OMERBAŠIĆA DŽAMIJA

Džamija Omerbašića se nalazi u Starom baru. Nastala je krajem XVII veka. Jednostavno građena, pravougaone osnove, sa minaretom prizidanim uz jugozapadni zid. Pored džamije na ulazu u kompleks, sagradjeno je u XVII veku Derviš-Hasanovo turbe. Uz njega je prizidana manja prizemna zgrada, koja je služila kao stambeni objekat. Pored ulaza je izgrađena javna česma, akasnije idžamijska kućanamijenjenazaboravakhodže ili imama.

Džamija Omerbašića je jedan od brojnih vjerskih spomenika u Barskoj opštini koji zavređuje pažnju posetilaca.

BARSKI TRIKOHNOS

Podizanje ove crkvene građevine vezuje se za period Justinijanove epohe (VI vijek). Očuvani zidovi građevine dosežu visinu do 1 m. Prilikom istraživačkih radova na Crkvi, pronađeni su fragmenti dekorativne kamene plastike i nekropola.

STARA MASLINA

Stara maslina na Mirovici predstavlja spomenik prirode koji je zakonom zaštićen 1963. godine. Stara je preko 2.000 godina i smatra se najstarijim stablom u Evropi. Obim stabla je 10m. Legenda govori da su se oko masline održavali skupovi zavađenih porodica i na tom mjestu dolazilo je do pomirenja.

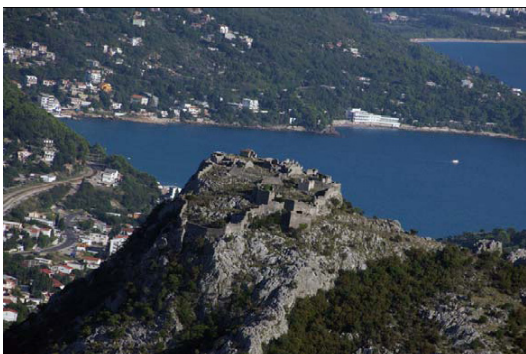
Zanimljivo je kazivanje o barskim maslinjacima - nijedan mladić nije mogao da se oženi ako predhodno ne zasadi određeni broj maslinovih mladica. Stara maslina je jedna od najvećih prirodnih atrakcija Bara i Crne Gore.

SUTOMORE

Tvrđava "Tabija" na Golom Brdu izgrađena je 1862. godine. Zajedno sa mnoštvom ostalih građevina na teritoriji Sutomora, i ona svedoči o bogatoj istoriji ovog kraja.

Tvrđava je danas u jako lošem stanju, zapuštena i nepristupačna turistima

TVRĐAVA HAJ NEHAJ

Ostaci srednjovjekovnog grada Nehaja podignutog u XV veku. Nalazi se na udaljenosti od oko 10 km, sjeverozapadno od Bara i Sutomora na nepristupačnom brdu iznad mora na nadmorskoj visini od 225 m. Grad je vrlo nepristupačan sa svih strana osim sa zapada, gdje se nalazi i ulaz. Prvi put se pominje 1542. godine, izgradili su ga Mlečani.

U samom gradu nalazi se crkva Sv. Dimitrija iz XIII veka sa dva oltara (pravoslavni i katolički), crkva je starija od samog utvrđenja.

MANASTIR BOGORODICE RATAČKE

Ostaci benediktanskog samostana Bogorodice Ratačke iz XI vijeka. Nalazi se na morskoj obali na samom kraju rta Ratac, između Bara i Sutomora.

Sačinjavale su ga tri crkve, nekoliko zgrada zaštićenih odbrambenim zidovima i kulama. Od 1443. g. nalazio se pod mletačkom upravom, a 1571. g. Turci su ga spalili i srušili.

BUDVA

Budva je pored turizma i grad kulture. Ne samo zbog njene izuzetno vrijedne istorijske prošlosti već i zbog stalnih uticaja i prožimanja različitih kultura sa kopna i mora (Heleni, Mlečani, Francuzi, Austrougari...) kulturna dimenzija Budve uvijek se preplitala kroz društveni život grada. O Budvi iz davnih vremena i danas živo svjedoče autentični spomenici: brojne crkve, manastiri, tvrđave.

Najprivlačniji i najstariji je Stari grad Budva, u kojem je i najveći dio tih spomenika.

Stari grad – Biser Budve, inspicija za umjetnike, dom muzeja, boema i jadranskog duha.

Ostaci vile urbane u recepciji bivšeg hotela Avala i prostor sa prezentiranim antičkim grobnicama – Otkrice iz prve polovine dvadesetog vijeka koje i danas fascinira ljepotom.

Sveti Stefan – Nekada ostrvo ribara, danas najprestizniji hotel ove vrste, sa očuvanom arhitekturom.

Ostaci kastela i lazareta u Petrovcu – Ostaci antičke civilizacije u ovom kraju. Posebno zanimljivi proučavaocima – arheolozima i istoricarima.

Crkva Svetog Nikole, ostrvo Sv. Nikola – Sakralni objekat na jednom od malo crnogorskih ostrva.

CITADELA

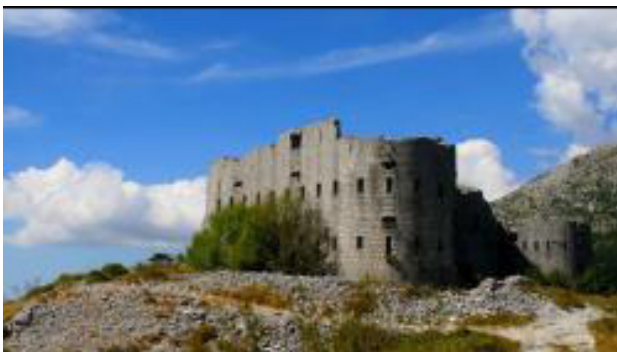
Povezana sa zidinama, u južnom najuzvišenijem dijelu grada, uzdiže se budvanski Kaštel, tj.gradska tvrđava - Citadela, jedan od rijetkih primjera istorijski slojevitog objekta na Crnogorskom primorju. Unutar Citadele su ostaci temelja crkve Santa Marija de Castello koja odprilike potiče iz doba Nemanjića i Balšića, a po kojoj se cijela tvrđava nazivala Kaštel Sv. Marije. Prvi put tvrđava se u pisanim izvorima pominje 1425.godine.

U okviru Citadele danas se u toku ljetnjih mjeseci, odvija bogat kulturni život u vidu programa koji čine teatarska, muzička i baletska izvođenja.

TVRĐAVA KOSMAČ

Tvrđava Kosmač se nalazi na istoimenom brežuljku iznad sela Brajići nedaleko od Budve, na 800 metara nadmorske visine. Gradili su je Austrijanci u periodu između 1841-1850. godine na graničnoj liniji između Crne Gore i Austrije.

Lokacija izabrana za izgradnju ove tvrđave zajedno sa samom tvrđavom je veoma upečatljiva i dominira nad Budvanskom rivijerom, a, takođe, veoma je značajna i sa simboličkog stanovišta i kao pejzaž.

TVRĐAVA KASTIO PETROVAC

Tvrđavu Kastio podigli su Mlečani u XVI veku. U njoj je bio mletački garnizon, po njoj i naziv Kastel Lastva ili kraće Kastio. Najstarija sanitarna zgrada u celom kraju bio je Lazaret u Petrovcu iz XVI veka. Služio je kao karantin za smeštaj bolesnika u vreme epidemija.

Tvrđava Kastio je jedan simbola Petrovca i nezaobilazan motiv na brojni razglednicama. Sa tvrđave se pruža predivan pogled na gradsku plažu, šetalište i more.

“MOZAIK TRI RIBE SA JEDNOM GLAVOM” - MIRIŠTE PETROVAC

“Prvo pominjanje Lastve je, po dosadašnjim saznanjima, u “Ljetopisu popa Dukljanina”, a očigledno je da je i u Petrovcu bilo neko antičko naselje. Kolika je nebriga i neodgovornost govori činjenica da od 1902, kada je Marko Nikov Gregović pronašao mozaik i sačuvao ga, do danas, znači 110 godina, država nije uspjela da isplati zemljište ili ustupi adekvatnu zamjenu Gregovićima zato što im je zbog arheološkog nalaza odnosno spomenika kulture, blokirala pravo raspolaganja imovinom”

HERCEG NOVI

Arheološki nalazi na Luštici svjedoče o začecima civilizacije na ovim prostorima još u neolitu i ranom bronzanom dobu. Svjedočanstvo o ljudskom prisustvu u hercegnovskom kraju seže u doba prvih poznatih stanovnika ovog kraja - Ilira. U ove krajeve, trgovine radi, stižu grčki trgovci u 5. vijeku p.n.e. U 3. vijeku nove ere, poslije pobjede nad Ilirima, ovim krajevima je zavlada Rimska imperija. Propašću Zapadnog rimskog carstva 476. godine sledećih šest vijekova ovdje je prisutna Vizantija.

U 7. vijeku slovenska plemena dosta gusto naseljavaju i ovaj kraj i na prostoru oko današnjeg Herceg Novog formira se Župa Dračevica. Već od 10. vijeka Dračevica gubi nezavisnost, postaje plijen zetskih kneževa, ali ne za dugo, jer slijedi period Nemanjića. Poslije smrti cara Dušana, Dračevicom za kratko vlada knez Vojislav Vojnović, a zatim Balšići.

Grad je osnovan 1382. godine, kada ga je bosanski ban, odnosno kralj Tvrtko I Kotromanić utvrdio u Topaljskom zalivu, sa namjerom da on ima trgovačku, pomorsku i zanatsku ulogu, i nazvao ga Sveti Stefan. Kao jedan od najmlađih gradova na Jadranu nazivao se i Novi, Castrum Novum, Castel Nuovo. Svoje današnje ime dobio je u vrijeme vladavine Herceg Stjepana Vukčića Kosače, kada je doživio i najveći procvat i razvoj. Turci ga osvajaju 1482. godine i, sa kratkim prekidom od 1538.-1539. godine, kada su ga, na kratko, preuzeli Španci, vladaju njime blizu 200 godina, sve do 1687. godine.

Nakon toga na njegovom tlu smjenjuju se razni narodi i civilizacije, ostavljajući duboke tragove na istoriju, kulturu i ukupan razvoj ovoga kraja. Nakon Turaka grad osvajaju Mlečani, koji njime vladaju sve do propasti Mletačke Republike 1797. godine. Od tada dolazi do čestih promjena uprave u Herceg Novom.

Manastir Savina - Ovaj srednjovjekovni manastir ima tri crkve od kojih su dvije posvećene Uspenju Bogorodice. Ima konak sa riznicom, i izdvojenu crkvu Svetog Save. Mala i Velika crkva sa konakom čine jednu cjelinu dok se treća crkva, parohijalna, nalazi na brijegu iznad konaka a posvecena je Svetom Savi. Po legendi ovu crkvu je gradio Sveti Sava u XIII vijeku, pa je po njemu i dobila ime.

Staro gradsko jezgro Herceg Novi – Srce grada sa izvanrednim elementima primorske graditeljske kulture.

Sakralni kompleks sa Njegoševom školom – Mjesto odakle je poteklo prvo znanje najvećeg crnogorskog vladara i mislioca, Petra II Petrovića Njegoša.

Samostanski kompleks Svetog Antuna – Vijekovni duhovni centar katoličanstva u ovom kraju.

TVRĐAVA ŠPANJOLA

Španjola je tvrđava čija je gradnja započela za vrijeme turske vladavine u 15. vijeku, ali je svoj današnji izgled dobila po Špancima, koji su je obnovili, kao i neke druge gradske tvrđave, i nastavili sa njenom gradnjom za vrijeme svoje jednogodišnje vladavine gradom. Prvobitno ime joj je bilo tvrđava «Gornji grad».

Sadašnji oblik je dobila u vreme druge Turske vladavine u 16. veku. Nalazi se na sjeverozapadnoj strani grada, na brežuljku Bajer, na visini od oko 17 metara.

SAHAT KULA

Sahat kula je podignuta 1667. godine po naredbi Sultana Mahmuda. Za vrijeme turske vlasti ovo su bila glavna gradska vrata. U prolazu kroz Sahat kulu nalazi se skulptura majke Božije nazvana "Crna Bogorodica", jer je rađena od nagorelog drveta, i spomen obilježje osnivaču Tvrtku I Kotromaniću, koje je u vidu bareljefa izradio Afran Hozoć, iz Sarajeva.

Stari gradski sat na ovoj kuli je tek 1995. godine zamjenjen novim - električnim, kojeg je poklonio Zemun, grad prijatelj Herceg Novog. Sahat kula je jedan od simbola grada.

KANLI KULA HERCEG NOVI

Svojom veličinom i položajem kula dominira gradom. Kanli Kula potiče iz turskog doba (16. vijek), bila je zatvor (otuda njeno ime na turskom jeziku i znači "krvava kula"), a 1966. godine rekonstruisana je u jednu od najljepših letnjih pozornica na Jadranu sa preko 1000 sedećih mjesta.

Kanli kula je jedna od najvećih turističkih atrakcija Herceg Novog.

TVRĐAVA FORTE MARE

Tvrđava Forte Mare nastala je na hridini ispred sadašnje gradske luke. Prema nekim tvrdnjama, ova tvrđava predstavlja začetak srednjovjekovnog grada koji je osnovao bosanski kralj Tvrtko I 1382. godine. Dolaskom Mlečana, početkom 18. vijeka tvrđava je rekonstruisana. Iz tog vremena datira i sadašnji naziv.

Tvrđava je od 1952. godine adaptirana je u letnji bioskop, kasnije i diskoteku.

CITADELA HERCEG NOVI

Citadela je tvrđava koja se nalazila na samom moru i zidinama bila spojena sa donjim gradom. Kula sa zidom građena je za vreme mletačke vlasti. Tvrđava je skoro potpuno srušena za vreme zemljotresa 1979. godine, i danas, više u moru nego na kopnu, postoje samo ostaci zidina.

OSTRVO TVRĐAVA MAMULA

Mamula (Lastavica) je malo ostrvo u Jadranskom moru, u Crnoj Gori, na ulazu u Bokokotorski zaliv. Nalazi se u hercegnovskom dijelu zaliva, između poluostrva Luštica i Prevlaka, 3,4 nautičke milje udaljeno od Herceg Novog. Kružnog je oblika, prečnika 200 metara.

Na ostrvu se nalazi tvrđava koju je sredinom 19. vijeka izgradio austrougarski general Lazar Mamula. Tokom oba svjetska rata tvrđava je služila kao zatvor.

Tvrđava Mamula danas predstavlja jednu od najvećih i najbolje očuvanih austrijskih fortifikacija na Jadranu, koju karakteriše monumentalnost, izrazita preciznost gradnje i savršena funkcionalnost oblika. Tvrđava je zaštićena kao spomenik kulture druge kategorije.

TVRĐAVA ARZA

Istočno od Mamule sa samom kraju poluostrva Luštica, goropadno štrči tvrđava kula Arza. Tvrđava Arza je austrougarska građevina, teren oko nje je jako nepristupačan a i sama tvrđava je u lošijem stanju. Za posjetioce Luštice ona predstavlja posebnu atrakciju, ali i pravi izazov jer je pravo umjeće kretati se zidinama tvrđave.

Kada stignete do vrha uživaće te u prelijepom pogledu na horizont, okolna ostrvca, stijene i plaže. Arza nije obična vojnička tvrđava iz starih vremena, ona je mjesto sastajališta mnogih postolova, ljudi željnih avanture i onih koji se stalno vraćaju da sa njenih krovova uživaju u mirnoći i duhovnoj ispunjenosti koju pruža divan pogled na pučinu.

KOTOR

Kotor je sasvim sigurno, najpoznatiji crnogorski grad po pitanju kulture i kulturnih znamenitosti. Još krajem XIX vijeka, Kotor, odnosno Bokokotorski zaliv ili najjužniji fjord, kako se taj zaliv u posljednje vrijeme sve češće zove, zbog svoje nenadmašive ljepote, dobio je epitet nevjeste Jadrana.

Njegovu zadivljujuću ljepotu čine modro more, kamenita obala, obronci najčuvanije crnogorske planine Lovćen, zelenilo koje sa stijenama iznad zidina starog Kotora čini nesvakakidašnji prirodni kolorit, serpentine ka tvrđavi San Đovani ili Sveti Ivan, srednjovjekovne palate, stari grad i nezaobilazni, uvijek, vedri duh njegovih građana, ma koje nacije ili vjere bili.

Kotor je svakom turisti vjekovima bio izazov, ali ne toliko turistički, koliko kao grad velike kulturne vrijednosti sa starovjekovnim spomenicima kulture, kakve su u prvom redu njegove crkve i katedrale. Na svakom koraku kroz Stari kotorski grad npr. možete se nakratko, makar kroz maštu, vratiti u Srednji vijek, barokno doba ili razdoblje kada su svjetskim obalama gusari dijelili pravdu. Ako vam se desi da ste po prvi put u Kotoru, utisak će, sigurni smo, biti mnogo uvjerljiviji nego doživljaji iz filmova koje ste gledali, ili knjiga koje ste pročitali o tim razdobljima ili ovome gradu.

U njemu su sačuvani tragovi ilirske i rimske kulture, preromanike, romanike, gotike, renesanse, baroka. Stari grad Kotor spada među mediteranske gradove s najbolje sačuvanom srednjovjekovnom urbanom cjelinom od XII do XIV vijeka i uvršten je u listu svjetske kulturne baštine pod zaštitom UNESCO-a.

Stari grad Kotor se nalazi na listi UNESCO svjetske kulturne baštine, od 1979. Srednjovjekovni grad Kotor je smješten na samom kraju Bokokotorskog zaliva. Danas je Kotor najveća stara urbana cjelina u Crnoj Gori. Najstarija arheološki evidentirana građevina koja potiče iz VI n.e., je ranohrišćanska bazilika pronađena ispod crkve Marije Koledate ili Gospe od zdravlja, u neposrednoj blizini glavnih gradskih vrata starog Kotora. Već u XI vijeku Kotor dobija zaštitnika grada, svetog Tripuna (Trifuna) u čiju čast se i podiže katedrala koja se danas smatra simbolom Kotora.

Kulturno bogatstvo Kotora je neprocjenjivo. Riznica grada krije najznačajnije kulturne znamenitosti poput: Sat kule (VIII vijek), Katedrale Svetog Tripuna (XII), Crkve Svetog Luke (XII), Kneževe palate (XVII), Crkve Svete Marije (XII), Crkva Gospe od zdravlja (XV), Napoleonovo pozoriste (XIX).

Kotor okružuju gradski bedemi, odnosno zidovi, oko grada, zidovi iznad grada, zidovi oko brda te tvrđava Sveti Ivan (San Djovani) na vrhu istoimenog brda.

Sa bilo kojih vrata ili ulaza u stari Kotor da se uputite, asimetrični sklop uzanih uličica i trgova odlikuje se mnoštvom srednjovjekovnih spomenika. Ne samo monumentalnih građevina kakve su vež pomnute crkve, katedrale ili muzejski spomenici, već i ornamentikom ne samo na kulturno-istorijskim, već i na običnim zdanjima, poput porodičnih kuća u kojima se i dalje odvija život. Na velikom broju porodičnih kuća i dalje se veoma lako uočavaju pečati minulih epoha. U vidu ornamentata koji najčešće svjedoče o Rimskoj imperiji na ovim prostorima, možete vidjeti rimske oznake, u vidu brojki, sentenci, likova lavova,

zmajeva, zmija... Svuda naokolo barokni prozori, masivni zidovi i bogato ukrašene i vješto izrezbareni svodovi.

U Kotoru se nalaze i mnogobrojne palate: palata Drago, s gotskim prozorima iz XV vijeka; palata Bizanti iz XII vijeka; palata Pima, s tipičnim oblicima renesanse i baroka, XVI vijek; palata Grubonja, sa ugrađenim grbom stare kotorske apoteke, osnovane 1326. godine; palata Grgurina iz XVII vijeka, danas zgrada Pomorskog mužjeja, kao i Sat kula iz XVI vijeka, pored koje se nalazi srednjevjekovni stub srama.

Sa posebnim uspjehom u Kotoru je tih vjekova bila razvijena umjetnost obrade metala i kamena, koja je proslavila kotorske majstore širom tadašnje Evrope. Poznat je i graditelj i kotorski majstor Vita Trifunov, ili Vita Kotoranin - opat jedne omanje crkve. Prema kotorskim spisima između 1326. i 1327. fra Vito je graditelj šuvenog manstira Visoki Decani (u Srbiji).

Najpoznatiji predstavnik čuvenog kotorskog slikarstva je slikar Tripo Kokolja (1661 - 1713) čija djela krase čuvenu crkvicu na ostrvu Gospa od Škrpjela. Ovaj slikar bogatog opusa, proslavio se na gotovo čitavom Mediteranu.

Kraj XVII vijeka, takođe je interesantna epoha u istoriji Kotora, s jedne strane, obilježile su je sudjelovanje pojedinih Kotorana, posebno Perastana u Morejskom ratu (1684- 1699). Veoma istaknuta ličnost toga perioda je Vicko Bujovic, te poznati peraski pomorac Matija Zmajevic, kasnije ruski carski admiral.

Najslavniji kotorski pomorac i kapetan je svakako Ivo Vizin, koji je 1852. krenuvši na uobičajeno trgovačko putovanje, svojim omanjim jedrenjakom Splendido, po kojem se danas zove i veoma lijepi hotel u Morinju, u blizini Kotora, Vizin je napravio najveći pomorski poduhvat XIX vijeka, krstarivši od luke do luke, oplovio je svijet. Ivo Vizin bio je samo jedan iz cijelog niza proslavljenih bokeljskih kapetana koji su plovili gotovo svim svjetskim morima.

Mnogo prije Vizina, tačnije 1823. pominje se i navigacioni oficir Stevan Vukotić. Uz Vizinovo i Vukotičevo, istorija Kotora pamti i imena još nekih poznatih pomoraca i kapetana kao što su Petar Zambelić i Marko Ivanović.

U Kotoru je rođen i sakupljač narodnog blaga te folklorist Vuk Vrčević, (1811- 1882). U okolini Kotora, odnosno u oblasti pod imenom Grbalj rođen je i arhiepiskop cetinjski i mitropolit Crne Gore Mitrofan Ban (1841- 1920).

Stari grad Kotor – Jedan od najljepših kutaka Crne Gore, izvrsna i reprezentativna primorska gradnja i duh grada koji obitava unutar zidina.

Crkva i ostrvo Gospe od Škrpjela - Crkva Gospe od Škrpjela nalazi se na istoimenom ostrvu koje se nalazi u Bokokotorskom zalivu naspram prelijepog malog i mirnog grada Perasta. Ova crkva podignuta je 1630 godine, na vještačkom ostrvu koje se sagradili peraski ribari.

Grad Perast - mjesto nadomak Kotora u kojem su poznate palate.

Katedrala Svetog Tripuna - Ova katedrala je poznata po velikoj riznici koju posjeduje, jer je ona ujedno i jedna od starijih na

prostorima Evrope. Danas je pod zaštitom UNESCO-a. Ostaci antičke vile sa mozaicima u Risnu – Jedinstven primjerak na našoj obali.

Gradska vrata – Simbol otvorenosti i odbrane Kotora.

Crkva Svetog Luke u Starom gradu – Sa odlikama i romantičke i vizantijske arhitekture, ova crkva je danas značajna po tome što ima dva oltara, katolički i pravoslavni.

Stijena Lipci Strp – Arheoloski lokalitet od nacionalnog značaja.

Toranj sa satovima – Nekada neodvojiv dio svakog starog urbanog jezgra. Danas atrakcija za svakog posmatraca.

Crkva Svetih Kozme i Damjana, Muo – Spomenik sakralne primorske gradnje.

TRG OD ORUŽJA

Trg od oružja je glavni i najveći gradski trg, a ime je dobio u mletačko doba kada se na njemu popravljalo i skladištilo oružje.

Na Trgu se nalazi Toranj za sat, Providurova (Kneževa) palata, zgrada Arsenala, Napoleonovo pozorište, i Kula gradske straže.

PALATA PIMA

Palata Pima svojom lepotom dominira trgom. Nastala je nakon zemljotresa 1667. godine. Ulazni portal palate sa terasom je građen u renesansnom stilu, dok prozori i gornji balkon koji leži na 12 konzola, su građeni u baroknom stilu. Iznad glavnog portala nalazi se grb porodice Pima kog pridržavaju dva anđela. Palata je obnovljena nakon zemljotresa 1979. godine.

Porodica Pima, koja je posedovala istoimenu palatu, u Kotoru je živela od XIV do XVIII veka. Sadašnji izgled palata je dobila krajem XVII veka. Po mišljenjima mnogih najlepša Kotorska palata je upravo palata Pima.

PALATA BUĆA

Na manjem kotorskom trgu, između glavnih gradskih vrata i katedrale, nekada poznat kao “trg od brašna”, primećuju se ostaci palate čuvene kotorske porodice Buća, koja je tokom 14. i 15. veka dala niz poznatih ličnosti – privrednika, finansijera, diplomata, teologa.

Palata se nalazi u samom centru Kotora.

PALATA BIZANTI

Palata Bizanti jednim dijelom je okrenuta ka Trgu od oružja, a drugim prema ulici koja vodi ka Trgu od brašna. Sagrađena je u 14. vijeku, a nakon zemljotresa 1667. joj je dodato sjeverno krilo. Na južnom krilu stoji grb sa inicijalima vlasnika Nikole Bizantija.

Jedna od najljepših palata u Kotoru, najstariji tragovi gradnje u sklopu palate vezuju se za period romanike.

PALATA BESKUĆA KOTOR

Palata Beskuća nastala je sredinom 18. vijeka i pripadala je nekada siromašnoj porodici Beskuća koja je uspjela da se izdigne i dobije plemstvo. Nakon nestanka porodice Beskuća početkom XIX veka, palata je postala vlasništvo opštine Kotor. Palata je jednostavne forme bez mnogo dekorativnih elemenata.

Porodična legenda kaže da je konte Jozo Beskuća nameravao da u svom posjedu ima sto kuća, pa da nakon toga promjeni prezime u Stokuća, ali mu to nije pošlo za rukom.

GRADSKI TORANJ KOTOR

Naspram glavnih gradskih vrata na prostranom Trgu od oružja uzdiže se gradski toranj sa satom. Toranj je podignut 1602. godine za vrijeme mletačkog providura Antonija Grimaldija, čiji su inicijali uklesani na grbu iznad ulaznih vrata na kome je ispisana i navedena godina. U brojnim zemljotresima, posebno u posljednjem 1979. godine, toranj se znatno nakrivio na zapadnu stranu.

Ispod Tornja od sata nalazi se Stub srama, gde su osuđenici bili javno kažnjavani. Gradski toranj je jedna od simbola grada.

TIVAT

Tivat je prema mišljenjima istoričara najmlađi grad u Boki Kotorskoj, pa i na Crnogorskom primorju. O nazivu grada postoje tri različita mišljenja. Jedno upućuje na to da naziv Tivat potiče od imena ilirske kraljice Teute, koja je osim toga što je njena prijestonica bio Risan, imala i nekoliko ljetnjikovaca u neposrednoj blizini danasnjeg Tivta. Drugo objašnjenje upućuje na imena hrišćanskih svetaca koja nalikuju imenu Tivat, npr: sanctus Theudorus, Theodosius, Theodotus, Theodulus ili srednjevjekovni nazivi koji potiču iz XII v. - Theudo, Teodo. Međutim, veoma često se srijeće i treće mišljenje, koje direktno pojašnjava, da naziv Tivat potice od keltske riječi „teuto“ što znači grad.

Istorijski poznate činjenice ukazuju da se na tlu Boke Kotorske, pa samim tim i u istoriji Tivta, izdvajaju nekolike epohe važne za razvoj grada. To su: ilirska, rimsko-vizantijska, srpska, mletačko-turska i austrijska vladavina. O svim navedenim epohama najviše svjedoče arheološki nalazi, spomenici stare arhitekture te pisani istorijski izvori.

Kao urbano naselje, Tivat je počeo da se razvija i da poprima konture mediteranskog grada tek krajem XIX vijeka. Zbog činjenice njegov istorijski, a posebno kulturni razvitak ne može se posmatrati odvojeno od kulturnog razvitka Boke Kotorske u cjelini. S obzirom da postoje nedovoljne informacije o akterima koji su neposredno uticali na razvoj kulture u Tivtu, ne može se sa tačnošću govoriti ni o tome koje su sve ličnosti dominirale epohama koje se smatraju veoma bitnim za razvoj Tivta u cjelini.

Veoma je mali broj arhivskih dokumenata i svjedočanstava o ličnostima koje su bile zaslužne za kulturni razvitak, u najranijem periodu razvoja Tivta, 167.-8. godine p.n.e. za kulturu, više za istoriju Tivta značajna ličnost bila je kraljica Teuta. Teuta je bila ilirska kraljica, čija je vladavina ostala upamćena po upravljanju nad drevnim bokokotorskim gradom Risnom. Iako detaljnijih pisanim tragova nema, ono zbog čega se Teutin značaj, danas pripisuje i Tivtu su brojni ljetnjakovci koje je ona nekada gradila na širem području grada Tivta

Poluostrovo Prevlaka sa ostacima manastira Svetog Mihajla – Jedan od ljepših krajolika na crnogorskom primorju, uz ruine nekada impozantnog duhovnog kompleksa.

Kompleks Buća-Luković - Renesansna cjelina sa znatnim brojem detalja kasne gotike.

Palata Verona – Bizanti, Račića – Jedan od najljepših arhitektonskih poduhvata stare crnogorske gradnje. Spoj domaćeg, primorskog, i okolnih, mahom mletačkih, graditeljskih uticaja.

Mala Gruda - Ovo je najznačajnija i najreprezentativnija od tumula (gomila) koja su otkrivena u tivatskom polju. Datovana je u rano bronzano doba, u vrijeme od 1900-1800. godine prije naše ere. U ovoj grobnici su nađeni mnogi vrijedni predmeti: zlatni bodež, srebrna sjekira, zlatni privjesci za vladarsku dijademu i drugo.

Manastir Sv. Arhanđela Mihaila - Pronađeni su mozaici iz antičkog perioda. Iskopavanja još traju, a radi se i na iskopavanju kompleksa Manastira Sv. Arhanđela Mihaila iz srednjeg vijeka.

Na poluostrvu Prevlaka nalaze se ostaci manastira Sv. Arhanđela Mihaila koji je obilježio jednu od najznačajnijih epoha u životu ovog područja - period od IX - XIV vijeka. Na ovom mjestu se prvobitno vjerovatno nalazio benediktinski manastir, a od polovine XIII v. Sveti Sava je na Prevlaci postavio stolicu zetskog episkopa. Mlečani su porušili manastir 1452. godine. Još postoje ostaci manastira koji je bio dugačak 21 m, a širok 12,5 m. U blizini cvrkve na istočnoj strani je u XIX v. sagrađena crkva Sv. Trojice koju je sagradila kontesa Ekatarina Vlasteleinović.

PALATE TIVTA

Publikacija “Palate Boke Kotorske” nastala je kao jedan od rezultata projekta „Kulturna maršruta - palate Boke Kotorske“. Cilj ovog projekta je prezentovanje i ukjučivanje palata Boke Kotorske u postojeću turističku ponudu Crne Gore, kao jedne od mogućih kulturnih maršruta, kako bi se doprinijelo valorizaciji bogatog nasljeđa i unaprijedio kulturni turizam.

Na području Boke Kotorske nalazi se veliki broj palata i drugih reprezentativnih kuća sa izrazitim kulturno-istorijskim, umjetničkim i arhitektonskim vrijednostima koje predstavljaju jedan od značajnih segmenata naše kulturne baštine. Te reprezentativne kuće na najbolji način svjedoče o stepenu društvenog, ekonomskog i kulturnog razvoja i govore o kulturi stanovanja i stilu života čitave jedne sredine.

PALATE

Palata je po definiciji “velika i lijepa kuća” ili “građevina koja se u sklopu naselja ističe svojim omjerima i raskoši”. Riječ palatium na latinskom znači carski dvor, a potiče od Palatina, brijega u starom Rimu, gdje je bio dvor cara Avgusta i gdje su njegovi nasljednici gradili svoja raskošna prebivališta - palate.

U osnovnom značenju palata je gradska rezidencija suverena, feudalca, patricija, i u tom smislu sinonim za dvor. U širem značenju, naziv palata upotrebljava se u novije doba kao oznaka za građevine velikih razmjera, u kojima se nalaze sjedišta ministarstava, banaka, koncerna, organizacija, ustanova i dr.

Dančulovina

Utvrđeni stambeni kompleks Dančulovina nalazi se u neposrednoj blizini Prevlake, u uvali sa njene jugoistočne strane. Dančulovina je ime je dobila po Dančulu koji je u Brdima živio oko polovine XVI vijeka. Obnovio ju je kotorski biskup Marko Grgurina (1801-1815), od 1815. godine pripadala je porodici Beskuća, a krajem XIX vijeka porodici Radoničić iz Dobrote. Dančulovina se sastoji od trospratne kule pokrivene dvododnim krovom, za svedene prizemne zgrade sa ravnom terasom nad njom, stambene zgrade sa dvije etaže i karakterističnom viđenicom, kao i popločanog dvorišta koje objedinjuje ove prostore. Razvoj ovog kompleksa je tekao tako što je uz prvobitnu slobodnostojeću kulu u sljedećoj etapi sagrađena prizemna zgrada izdužene osnove. Tek u trećoj fazi građenja nastala je stambena zgrada dograđivanjem nad sjevernim dijelom zatečene prizemne zgrade. U isto vrijeme oformljeno je i unutrašnje dvorište ukomponovano u pravougaonu osnovu zidom ograđenog kompleksa.

Položaj samostalne odbrambene kule u blizini manastira Sv. Mihaila na Prevlaci mogao bi ukazivati na njegovu prvobitnu povezanost sa manastirom. U prilog ove pretpostavke, pored karakterističnog položaja kule koji podsjeća na položaj pirga u blizini srednjovjekovnih manastira, govore i romaničke stilske karakteristike ulaznog portala prizemne zgrade iz druge etape građenja, kao i zabilježeno svjedočanstvo o fresci sa predstavom cara Dušana koja je u kuli postojala do kraja XIX vijeka.

Tek u poznim etapama gradnje i nakon gašenja manastirskog života na Prevlaci, tokom XVI ili u XVII vijeku mogla je nastati utvrđena stambena cjelina sa razvijenim sadržajima unutar zatvorenih prizemnih prostora, popločanog prostora sa bistijernom i za svedenom peći za pečenje hljeba, prostrane terase sa vidicima na more i stambene zgrade sagrađene u duhu tradicionalne stambene arhitekture

Kompleks Bizanti

Na uzvišenju nad morem poznatom pod imenom Župa nalazio se renesansni ljetnikovac kotorske plemićke porodice Bizanti. U okviru ljetnikovca stajala je i porodična kapela. Silueta stambene zgrade i kule u okviru ljetnikovca poznata je sa jedne od fotografija snimljenih prije njihove pregradnje za potrebe austrougarske vojne komande. Danas su u okviru postojeće kule vidljivi ostaci starije kule ljetnikovca porodice Bizanti. Položaj ljetnikovca svojom izolovanošću, planimetrijom sačuvanih staza i šetnica, karakterističnom vegetacijom i ambijentom pristaništa sa zgradom i molom na obali, iako danas lišen originalne arhitekture ljetnikovca, u velikoj mjeri odražava način života iz vremena porodice Bizanti.

Kompleks Buća - Luković

Kompleks Buća-Luković, kojeg su činili utvrđeni ljetnikovac sa kulom, stambenom zgradom, porodičnom kapelom, ostacima vrtne arhitekture i ogradnog zida sa monumentalnom ulaznom kapijom, nalazio se u središnjem dijelu Tivta.

Utvrđeni ljetnikovac je pripadao poznatoj kotorskoj plemićkoj porodici Buća od koje je imanje i ljetnikovac krajem XVIII vijeka otkupio Marko Luković, pomorski kapetan iz Prčanja. Nasljednici porodice Luković su dio svog imanja krajem XIX vijeka ustupili za gradnju Arsenala u Tivtu čime su po prvi put izazvane krupne promjene izgleda prvobitne cjeline. Po svojoj dispoziciji na širokom prostoru obale, kao i po veličini i arhitekturi odbrambene kule, na čijem vrhu je lođa sa odbrambenim hodnikom na konzolama, po uzoru na slična rješenja mletačke odbrambene arhitekture, i prostranstvu koje je zauzimao, ljetnikovac porodice Buća je predstavljao najveću i, u arhitektonskom smislu, najbogatije obrađenu cjelinu ovog karaktera na cijelom prostoru zaliva.

U arhitekturi ljetnikovca porodice Buća zapaža se nekoliko različitih faza gradnje. Najstariji dio predstavlja kula sa bočnim krilima. Prema sačuvanom natpisu, kulu je dogradio 1548. godine majstor Vicencije, sin majstora Mihaila iz Lastve. Crkvice posvećena Sv. Mihailu, koja predstavlja završni motiv pristupne staze od mora, sa 130 kamenih stubova i pergolom, izgrađena je u baroknom maniru. Stambena zgrada, postavljena sa južne strane kule, zadržala je svoj položaj i približno iste dimenzije tokom radikalne pregradnje koju je pretrpjela krajem XIX vijeka nakon izgradnje Arsenala u Tivtu. Izgradnjom ljetne pozornice sredinom XX vijeka u središnjem dijelu uređenog vrta, duž centralne staze koja je od mora vodila prema stambeno-ekonomskim zgradama i kuli, prekinuta je prirodna veza između sačuvanog originalnog portala u bunjatu, na ogradnom zidu imanja prema moru i reprezentativne cjeline kojoj je pripadao.

ULCINJ

Stari Grad Ulcinj – Poseban po spoju primorske i orijentalne arhitekture.
Crkva-Dzamija – Tačka spajanja dvije religije, danas objekat od značaja za lokalni kulturni život.
Sahat kula, Podgradje – Primjer specifičnog ulcinjskog graditeljstva.

Ulcinj je jedan od najstarijih gradova na jadranskom obali koji oko dvadeset pet vjekova prkosno odolijeva zubu vremenu. Kroz vijekovima natalozene različitosti kultura i civilizacija stopljenih u jednu cjelinu. Ulcinj je nalik malom raji na zemlji, vanvremenski isklesan u vjekovima krvavih borbi, prkosa, ponosa i ljubavi svih onih koji su ovo mjesto posjetili bar jednom u životu. Najraniji tragovi vode do praistorijskog vremena kad je Ulcinj pripadao Ilirima, narodu indoevropskog porijekla. Grad čije su zidine šesto rušene u ratovima isto su tako brzo i obnovljane od strane svih onih koji su zbog izuzetne ljepote ovog drevnog grada pronalazili svoj mir u njemu, izgrađujući sebi utvrđenja i rezidencije. Drveni Colchinium ili Olcinium, kako se u vrijeme Grčke i rimske imperije, Ulcinj zvao, pominje se u pisanim izvorima kod Plinija Starijeg u djelu „Naturalis historiae“, a u svojim djelima Ulcinj spominje i Tit Livije.

U najranijem periodu za kulturno – istorijski razvitak Ulcinja veze se ime vizantijskog cara Justilijana. On je Ulcinj obnavljao i pravio utvrđenja, a poslije perioda njegove vladavine nakon godine 1100., isto su činili i poznati vladari koji su upravljali jednim dijelom tadašnje Crne Gore, i Primorja kao sto su: Nemanjici, Balšići, Mlečani i Turci.

Godine 1183. Ulcinj postaje najpoznatiji pomorski centar na Jadranu, a negdje u isto vrijeme sagrađena je i čuvena kula Balšića.

Iako, nikada Ulcinj nije bio prijestonica crngorskih gospodara, istorijski dokazi upućuju na zaključke da je Ulcinj sa okolinom, bio omiljena destinacija vladara Zete, koji su taj grad koristili kao neku vrstu ljetnje rezidencije. Godine 1252. u Ulcinj u stoluje sin zetskog kralja Vukana, Đorđije koji je imao titulu „princeps Diocliae“.

Godine 1281. u Ulcinju je svoje utočište pronašla i sestra kraljice Jelene Balšić, Marija, inače Francuskinja, udovica poznatog francuskog vojvode Anselma se Chaurisa. Nosila je titulu „domina Ulcini“. Marijin grob do godine 1571., nalazio se pred oltarom Bogorodice ili Markove crkve u Ulcinju.

Takođe, i kraljica Jelena, istoriji poznatija kao udovica Uroša i Nemanjića, sa sestrom Marijom boravila je često u Ulcinju. Potvrda njihove vezanosti za taj grad je i franjevački samostan koje su sestre zajedno podigle godine 1278.

Još jedna Jelena, velika vladarka i udovica srpskog cara Dušana, voljela je da boravi u Ulcinju. Jelena je nekoliko godina čak i gospodarila Ulcinjem. Takodje, u tom gradu u kojem je nekada imao presto, sahranjen je i poznati gospodar Đurađ Stratimirović Balšić (1358 – 1403). U vrijeme vladavine Nemanjića i Balšića Ulcinj je bio poznat i po kovnicama bronзанog i srebrnog novca.

U munjevitom naletu na svojim brzim konjima dospjela je 1242. godine iz dalekih centralnoazijskih oblasti i jedna mongolska horda do pod same ulcinjske zidine. Kako je taj napad Mongola na Stari ulcinjski grad bio bezuspješan, mongolska vojska se okomila na susjedni Svač.

Istorijski pa i kulturno, vazna je činjenica, da su drveni Svač, Mongoli uništili, i pobili sve njegove stanovnike. Grad Svač, inače episkopski grad, imao je 365 crkava, koliko i dana u godini, te ga je u XIII vijeku obnovila kraljica Jelena Balšić. Pisane podatke o tom događaju zabilježili su italijanski spisatelji Djustinijani (1533) i Bici (1610).

Važna činjenica za kulturni razvitak Ulcinja, je i da je nakon pomorske bitke kod Lapanta (1571) u Sredozemnom moru, u Ulcinju, kao zarobljenik boravio čuveni španski pisac Miguel de Servantes Savedra, koji je kasnije napisao i poznati svjetski roman „Don Kihot“. Pretpostavlja se čak, da je poznati Servantes svom glavnom junaku Don Kihotu, za ljubavnicu u istoimenom romanu dodijelio lik Dulcinee, djevojke koja je bila porijeklom iz Ulcinja i koja je nosila ime nalik tadašnjem nazivu Ulcinja - Cita de Dolcinio, a u koju je Servantes bio zaljubljen. Servantes je u Ulcinju proveo skoro 5. godina, a smatra se, da je zajedno sa drugim robovima prodat na mjestu koje se upravo po njima, danas zove Trg robova ili Servantesov trg i nalazi se u Starom gradu. Boravak poznatog španskog pisaca u Ulcinju, zanimljiv je i zbog činjenice da su gusari koji su ga kupili, mislili da je Servantes iz plemićke porodice, pa su za njegov otkup tražili mnogo novca, te je njegovoj porodici trebalo punih 5. godina da tu svotu sakupi.

Ulcinj, odnosno njegov Stari grad u proslosti je gostio i čuvenog reformatora Sabataja Cevija (1626 – 1676) koji je boravio u čuvenom zdanju – kuli Balsica. Cevi je poznat u istoriji kao pokretac Talmuda (Svete jevrejske knjige).

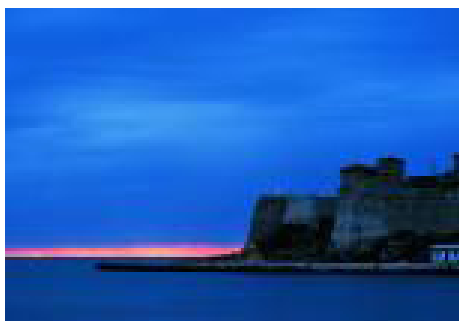
Ulcinj je Ceviju, prema pisanim izvorima, bio i posljednje utočište jer je oko 1676. godine poslije preuzimanja islamske vjere, živeci kao prognanik, Cevi umro u Ulcinju kao Mehmed- efendija. Danas ošuvano sveto turbe Mehmed-efendije, nalazi se u dvoristu porodice Manic, i predstavlja vječnu kuću jednog od najvećih pobunjenika XVII vijeka. Njegov grob se čuva kao svetinja. Cevi je u književnim djelima nastavio da živi i nakon smrti. Lik i djelo kontroverznog jevrejskog pisca, kakvim se Cevi smatra, pojavljuje se i u književnim ostvarenjima velikih literarnih veličina, kakvi su bili nobelovac Isak Basevis Singer – (roman „Rob“) ili akademik Erih Kos u romanu „U potrazi za Mesijom“. Ime i značaj Sabatija Cevija pominje se i u djelu „Davidova zvijezda“, poznatog crnogorskog knjizevnika i akademika Zuvdije Hodzica.

Ulcinj je bio interesantan i zbog zdravstvenog turizma, tako da se jos 1925. gdoine, u tom gradu odvijao naučni skup na kojem je učestvovao i poznati njemački profesor, inače direktor Instituta za tropske bolesti dr. Not, koji je oduševljen podnebljem koji Ulcinj okružuje izjavio: „da u životu nije vidio podneblje bogatije zvijezdama kao sto ih Ulcinj ima, dodajući da je vrijednost Ulcinja za čovječji organizam veoma velika i raznovrsna“, sto jos jednom dokazuje da boravaku Ulcinju i njegovoj okolini krijepi i duču i tijelo. S obzirom da je Ulcinj veoma poznat i po razvoju zanatstva, ovaj grad je i rodno mjesto Marija Surle, crnogorskog Afrikanca i sina legendarnog ulcinjskog fotografa Riza Surle. Osim po vještini izrade predivnih fotografija Ulcinja i okoline, Mario je poznat i kao strastan ribolovac i veliki boem. Interesantno je istaći da su, prvi doseljenici iz porodice Surla u Ulcinj stigli jos prije 400 godina kao robovi iz Afrike.

Stari grad Ulcinj je jezgro kulturno-istorijske baštine Ulcinja.

Ulcinjski Stari grad nalik je mnogim drugim srednjovjekovnim gradovima na Crnogorskom primorju. Okružen je debelim kamenim zidinama i tvrđavama, koje su vjekovima čuvari ulcinjske: istorije, kulture i tradicije. Za Stari grad, Ulcinjani kažu da je tvrđava jedinstvene ljepote. Bedemi koji ga okružuju direktno izbijajući iz mora obuhvataju površinu od 3 ha. Sastoje se iz citadele – dio koji se još zove gornji grad i tvrđave vojnog karaktera, koja je locirana na najvišem kamenom platou, te gradskog naselja koje zahvata južni prostor opasan odbrambenim zidovima. Smatra se da su prvi graditelji Starog ulcinjskog grada bili Grci iz Epira, krajem V i početkom IV vijeka p.n.e. Da se taj period može smatrati i vremenom za koje se veže nastanak grada, svjedoči i jedan zapis na postolju za ikonu boginje Are na kojem piše: „Zajednica kamenorezaca (podize) Artemidi Elafavoli (boginja lova)“. To upućuje i na činjenicu da su „kiklopske“ zidine, kako se još zovu staroulcinjski bedemi, podigli grčki zidari. Grad koji su stvarali Grci, srušio je zemljotres u V vijeku, tako da su za današnji izgled Starog grada Ulcinja, najviše zaslužni Rimljani, koji su sagradili novi grad u VI vijeku. Za Stari grad se vezuju mnoge priče. Do 1900. godine u Ulcinju je živjelo 100 Crnaca. Za dolaske prvih ljudi tamne puti najbitniji je period kada je Ulcinj, odnosno tada Luka Valdanos bila gusarsko utočište. Zbog trgovanja robljem iz zemalja Sredozemlja, glavni ulcinjski trg i danas nosi naziv Trg robova. Takođe, i danas se može čuti priča da je i poznati španski pisac Miguel de Servantes, bio jedan od gusarskih zatočenika i ulcinjskih robova. U Ulcinju je Servantes proveo punih 5. godina. Kasnije, po povratku u rodnu zemlju, Servantes piše čuveno djelo „Don Kihot“. Pretpostavlja se da su i dva ženska lika koja se pominju u tom djelu, upravo inspirisana Servantesovim zatočeništvom u Ulcinju.

Na gornjem platou tvrđave, odmah do sjeverne kapije nalazi se muzejski kompleks grada. Na tom prostoru su i najzanimljiviji spomenici ulcinjske istorije. Tu je crkva-džamija pretvorena u muzej u kojoj su izloženi svi nalazi iz Starog grada. Naročito su vrijedni pažnje antičko postolje sa grčkim natpisom boginji Artemidi, jedna antička kameja sa predstavom boginje Atine sa kacigom, dvije sjekire iz bronzanog doba skadarsko-dalmatinskog tipa, U lapidarijumu su izloženi jonski kapitel, dijelovi ciborijuma iz Male crkve iz IX vijeka i predmeti iz turskog perioda.

Odmah iza muzeja nalazi se Kula Balšića čiji se prostor danas koristi za galeriju. Kula Balšića važi za jedan od najreprezentativnijih objekata srednjovjekovnog graditeljstva u Crnoj Gori.

Ispred nje je mali trg, nekada Trg robova ograđen kazamatima (voltovima) revelina. Na ulazu je rampa revelina a nasuprot njemu visoki zid Balani iz mletačkog doba. Ispred ulaza u muzej je turska česma iz 1749. godine.

U blizini se nalazi i Etnološki muzej sa izrazito o bogatom zbirkom eksponata. Mnogim uličicama dolazi se do donjeg platoa tvrđave. Na njemu se ispred južnog ulaza u grad nalaze temelji pravoslavne Bogorodice crkve, iz XII vijeka, kasnije pretvorena u katoličku crkvu sv. Marka. Blizu ove crkve je velika gradska cistijerna sagrađena u doba mletačke vladavine. Pretpostavlja se da počiva na temeljima katedralne crkve sv. Marije iz XIII vijeka, Nešto dalje je turska barutana iz XVIII vijeka pokrivena nepravilnom kalotom. Na mjestu gdje se danas nalazi Palata »Venecija« postojali su ostaci građevine, za koju se pretpostavilo da je bila sjedište upravitelja grada za vrijeme mletačke vladavine. Zbog svoje ljepote i funkcionalnosti i kasniji vladari su Palatu koristili kao rezidenciju i dvor. Nedaleko od »Venecije« nalaze se Dvori Balšića, mletačka zgrada iz XIV vijeka, danas renomirani hotelski objekat. Ovo atraktivno zdanje građeno je sukcesivno a najstariji mu je centralni dio.

Prije ulaska u Stari grad nalazi se turbe, koje je svojevrsni pečat vremena iz doba vladavine Otomanskog carstva. Prema jednoj legendi, turbe svjedoči o megdanu dva brata ili prijatelja, za ljubav jedne žene. Prema toj priči, dvojica muškaraca borila su se do smrti da bi pobjednik u tom megdanu zadobio ljubav voljene žene. Ne mogavši da se opredijeli, a još manje da gleda njihovu borbu do smrti, mlada žena je skočila sa kuće i tako okončala sebi život. Ipak, dvoboj mladića koji su bili veoma cijenjeni u tadašnjem Ulcinju, je nastavljen. Jedan od njih je u borbi poginuo, a drugi ne dugo za njim umro. Turbe - na mjestu njihove borbe, predstavlja svetinju koja - prema narodnom vjerovanju zrači i liječi.

Mnogobrojni su Ulcinjani i turisti koji prolaze kroz Stari grad, koji i danas kroz rešetke kojima je turbe ograđeno ubace kovani novac za sreću.

Ulcinjanski Stari grad je uprkos znatnim oštećenjima na južnoj strani i nekvalitetno urađenoj komunalnoj infrastrukturi, spomenik i kategorije i kandidat za zaštitu UNESCO.

FORTIFIKACIONI SPOMENICI KULTURE U CRNOJ GORI

Na mjestima gdje se crnogorsko graditeljstvo i istorija spajaju, ostali su vječni spomenici u vidu gradskih utvrđenja, sred-njevjekovnih gradova i utvrđenja za vojne namjene. Neki od njih, polako gube bitku sa zubom vremena, ali u svoj svojoj rustičnosti, oni će vam ispričati pokoju priču i legendu iz doba kada su bili na vrhuncu svoje moći i vrijednosti i kada su se brojna koplja i mačevi lomili u pokušaju da ih zauzmu. Danas je takvih utvrđenja u Crnoj Gori 25. Kule i bedemi, zadivlje sve ljubitelje fortifikacionih objekata, istoričare, ali i same savremene graditelje. Za ljubitelje ovog graditeljstva, donosimo spisak svih crnogorskih utvrđenja-spomenika na crnogorskom primorju:

Utvrdjenje Bešac, Virpazar – Jedno od desetak utvrđenja na obalama Skadarskog jezera. Izrazito jake zidine i dominantno vojna namjena ga karakterisu.

Utvrdjenje Grmožur, Grmozur – Nekadašnji zatvor, prepun legendi o bjekstvu, zatočenstvu i ljudima koji su proveli neko vrijeme na ovom ostrvu.

Utvrdjenje Nehaj, Sutomore – Visoko iznad nekadašnjeg Spiča, ova tvrđava je danas i izletnički i istorijski lokalitet. Izvrsta je vidikovac. Praktično neosvojiva tvrđava iz XVI vijeka.

Tvrđava Lesendro, Vranjina – Jedno od brojnih jezerskih ostrva, nedaleko od Vranjine, čuva ruiniranu tvrđavu.

Ostaci Kastela i Lazareta, Petrovac – Ostaci mletačkog stvaralaštva iz XVI vijeka.

Tvrđava Đurđevac, Pobori kraj Budve – Svjedok

Tvrđava Kosmac, Brajici kraj Budve – Datira iz sredine XIX vijeka, iz doba austro-ugarske okupacije.

Tvrđava Forte mare, Herceg Novi – Spomenik graditeljstva XIV vijeka.

Tvrđava Spanjola, Herceg Novi – Njena gradnja je započeta za kratkotrajne španske vladavine gradom, završili su je Turci koji su joj dali konačan izgled

Utvrdjenje Mamula, Herceg Novi – Utvrđenje na ostrvu kraj Herceg Novog. Posebno važna u II Svjetskom ratu.

Kanli Kula, Herceg Novi – Nekada kasarna i konjušnica danas ljetnja kulturna pozornica. Svjedok burne istorije grada.

Zidine hercegnovskog grada, Herceg Novi – Bedemi koji su vijekovima stitili biser sjevernog crnogorskog primorja.

Izdavač:

Institut za evropske integracije i međunarodnu sradanju

Urednik:

Mr Samir Hadžić

Dizajn i grafika:

Media pro

Prevod:

Olivera Katić-Vidaković

Bar 2013

Tiraž:

100 komada

INSTITUTE FOR EUROPEAN INTEGRATION
AND INTERNATIONAL COOPERATION
INSTITUT ZA EVROPSKE INTEGRACIJE
I MEĐUNARODNU SARADNJU

VLADA RCG

Komisija za raspodjelu dijela prihoda od igara na sreću

OPŠTINA BAR

